

Projekt ustawy z dnia
o zmianie ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych oraz
niektórych innych ustaw

Rozdział 1
Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 1.

W ustawie z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, zwanej dalej „ustawą o funduszach emerytalnych”, wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 2 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Przedmiotem działalności dobrowolnego funduszu jest prowadzenie indywidualnego konta emerytalnego, zwanego dalej "IKE", preferencyjnego indywidualnego konta emerytalnego, zwanego dalej "PIKE" lub indywidualnego konta zabezpieczenia emerytalnego, zwanego dalej "IKZE", o których mowa w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych, preferencyjnych indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1147 oraz z 2015 r. poz. 978 i 1844).”

2) w art. 8:

a) pkt 3a otrzymuje brzmienie:

„3a) dobrowolny fundusz - oznacza fundusz utworzony i zarządzany przez powszechne товариство, prowadzący IKE, PIKE lub IKZE;”

b) w pkt 3b skreśla się słowa „składki wpłacone do otwartego funduszu” oraz przecinek;

b) uchyla się pkt 5;

c) w pkt. 8 skreśla się słowa „otwartego funduszu lub”;

3) w art.9 ust.1 otrzymuje brzmienie:

„1. Fundusz jest tworzony jako pracowniczy lub dobrowolny.”;

4) w art.10 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Nazwa pracowniczego funduszu zawiera określenie "pracowniczy fundusz emerytalny", a nazwa dobrowolnego funduszu zawiera określenie "dobrowolny fundusz emerytalny".”

5) w art. 13:

a) skreśla się ust. 3;

b) ust. 4a pkt 1 otrzymuje brzmienie:

"1) tryb oraz warunki zawarcia i rozwiązania umowy o prowadzenie IKE, PIKE oraz IKZE;"

6) w art.22 ust.3 skreśla się słowa „otwartego lub”;

7) w art.23 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Zmianę statutu fundusz ogłasza w dzienniku o zasięgu krajowym przeznaczonym do ogłoszeń funduszu, nie później niż w terminie 2 miesięcy od dnia doręczenia funduszowi zezwolenia na zmianę statutu.”;

8) w art.23 ust. 4a otrzymuje brzmienie:

„4a. Jeżeli fundusz nie dokona ogłoszenia zmian statutu zgodnie z ust. 1, organ nadzoru stwierdza wygaśnięcie zezwolenia na zmianę statutu.”;

9) w art. 29

a) uchyla się ust. 2;

b) w ust. 5 skreśla się słowo „otwartego”;

10) w art. 38a ust. 3 w pierwszym zdaniu skreśla się słowo „otwartego”;

11) w art. 42 ust. 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) depozytariusza przechowującego aktywa dobrowolnego funduszu lub funduszu inwestycyjnego”;

12) w art. 47 skreśla się słowa „otwartego funduszu lub”;

13) a art. 48 uchyla się ust.3-4a;

14) w art. 54 ust. 2 skreśla się słowo „otwartego”;

15) w art. 56 ust. 1 oraz ust. 3 skreśla się słowo „otwartego”;

16) w art. 64 uchyla się ust. 5-9;

17) w art. 66:

a) w ust. 1 skreśla się słowo „otwartym”;

b) w ust. 1a skreśla się słowo „otwartego”;

c) w ust. 1b skreśla się słowo „otwartego”;

d) w ust. 2 skreśla się słowo „otwartym”;

18) uchyla się art. 81 - 85a, 90, 92;

19) art. 95 otrzymuje brzmienie:

"Składki są wpłacane na rachunki prowadzone przez pracownicze fundusze, w wysokości i z częstotliwością określoną na zasadach, o których mowa w ustawie o pracowniczych programach emerytalnych.”;

20) art. 96a ust. 2 otrzymuje brzmienie:

"2. Składka na wyodrębniony rachunek prowadzony przez dobrowolny fundusz może być wpłacona w wyniku dokonania wypłaty transferowej środków zgromadzonych na IKE, PIKE oraz IKZE, o której mowa w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych, preferencyjnych indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego.";

21) w art. 97 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

"1. Wpłaty do pracowniczych funduszy mogą być dokonywane w formie papierów wartościowych, na zasadach określonych w odrębnych ustawach.";

22) w art. 100 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

"2. W przypadku pracowniczych funduszy dniem przeliczenia jest ostatni dzień roboczy miesiąca, o ile fundusz nie określi w statucie także innych dni przeliczenia. W przypadku dobrowolnych funduszy dniem przeliczenia jest każdy dzień roboczy.";

23) uchyla się art. 100a-100d;

24) art. 107 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

"2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do rozrządzeń członka funduszu na wypadek śmierci oraz do rozporządzeń środkami zgromadzonymi przez członka dobrowolnego funduszu na IKE, PIKE oraz IKZE.";

25) uchyla się art. 108, 110-111d;

26) art. 113a otrzymuje brzmienie:

"Art. 113a.

Warunki nabycia przez członka dobrowolnego funduszu uprawnień do wypłaty, wypłaty transferowej, zwrotu środków zgromadzonych na IKE, PIKE oraz IKZE i częściowego zwrotu środków zgromadzonych na IKE określa ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych, preferencyjnych indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego.";

27) uchyla się art. 119, 121-124, 126-129a, 131-132;

28) art. 132b otrzymuje brzmienie:

"Art. 132b.

W razie śmierci członka dobrowolnego funduszu stosuje się przepisy ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych, preferencyjnych indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego dotyczące rozporządzeń oszczędzającego na IKE, PIKE oraz IKZE w przypadku jego śmierci.";

29) w art. 134 uchyla się ust 1 oraz ust. 2;

30) uchyla się art. 135;

31) w art. 136 uchyla się ust. 2a;

32) w art. 141 uchyla się ust. 2 oraz ust. 5;

33) w art. 142 uchyla się ust. 5;

34) art. 144 otrzymuje brzmienie:

"Aktywa dobrowolnego funduszu nie mogą być lokowane w:

1) akcjach lub innych papierach wartościowych emitowanych przez powszechne towarzystwo zarządzające tymi funduszami;

2) akcjach lub innych papierach wartościowych emitowanych przez akcjonariusza powszechnego towarzystwa zarządzającego tymi funduszami;

3) akcjach lub innych papierach wartościowych emitowanych przez podmioty będące podmiotami związanymi w stosunku do podmiotów określonych w pkt 1 i 2.";

35) art. 158 ust 1 pkt 2 otrzymuje następujące brzmienie:

"2) posiada fundusze własne w wysokości stanowiącej równowartość w złotych co najmniej 100 000 000 euro, 30 000 000 euro, o ile przedmiotem przechowywania mają być aktywa pracowniczego funduszu;"

36) art. 168 ust 1 otrzymuje następujące brzmienie:

"1. W przypadku dobrowolnego funduszu dniem wyceny jest każdy dzień roboczy, z wyjątkiem sobót, a w przypadku pracowniczego funduszu - ostatni dzień roboczy każdego miesiąca.";

37) art. 169 otrzymuje następujące brzmienie"

"Wartość jednostki rozrachunkowej jest ustalana przez fundusz w każdym dniu wyceny i według stanu na ten dzień oraz podawana do wiadomości organu nadzoru";

38) uchyla się art. 170 i 173;

39) w art. 174 uchyla się pkt 1-3;

40) uchyla się art. 181 -188b;

41) w art. 189:

a) ust.1 otrzymuje następujące brzmienie:

"1. Dobrowolny fundusz jest obowiązany, raz w roku, ogłaszać prospekt informacyjny w dzienniku o zasięgu krajowym przeznaczonym do ogłoszeń funduszu.";

b) uchyla się ust. 3;

42) w art. 190 ust. 1 i 2 otrzymują następujące brzmienie:

"1. Dobrowolny fundusz udostępni prospekt informacyjny każdej osobie, która złoży wniosek o przyjęcie do funduszu, przy czym powinno to nastąpić przed zawarciem umowy z funduszem.";

2. Dobrowolny fundusz udostępnia prospekt informacyjny wraz z ostatnim półrocznym sprawozdaniem finansowym także na każde żądanie członka.";

43) w art. 193:

a) uchyla się pkt 2-3;

b) ust. 4 otrzymuje następujące brzmienie:

"4. Pełna informacja o strukturze aktywów pracowniczego funduszu i dobrowolnego funduszu, z uwzględnieniem także lokat stanowiących mniej niż 1% wartości aktywów funduszu, jest udostępniana na koniec każdego okresu rocznego.";

44) w art. 194 uchyla się ust. 1;

45) w art. 197:

a) ust. 1 otrzymuje następujące brzmienie:

"1. Informacje o dobrowolnym funduszu lub towarzystwie udostępniane lub rozpowszechniane publicznie przez powszechne towarzystwo lub na zlecenie powszechnego towarzystwa, a także na rzecz powszechnego towarzystwa lub dobrowolnego funduszu, a także informacje o pracowniczym funduszu udostępniane przez pracownicze towarzystwo powinny w sposób zrozumiały, obiektywny i rzetelny przedstawiać sytuację finansową funduszu lub towarzystwa, a także ryzyko związane z przystąpieniem do funduszu oraz pozostawaniem członkiem funduszu.";

b) uchyla się ust. 2;

46) art. 200 ust. 2 pkt 1a otrzymuje

"1a) analiza kształtu rynku emerytalnego w zakresie dobrowolnych funduszy, pracowniczych programów emerytalnych, IKE, PIKE oraz IKZE w Polsce, poziomu zabezpieczenia interesów członków funduszy emerytalnych i uczestników pracowniczych programów emerytalnych, zagrożeń dla konkurencji na rynku funduszy emerytalnych, rozwoju dobrowolnych i kapitałowych oszczędności emerytalnych, maksymalizacji poziomu oszczędności emerytalnych oraz przedkładanie propozycji stosownych zmian przepisów prawa w tym zakresie;"

47) uchyla się art. 219.

Art. 2.

W ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1776), zwanej dalej „ustawą o kontach emerytalnych”, wprowadza się następujące zmiany:

1) tytuł ustawy otrzymuje brzmienie:

„ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych, preferencyjnych indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego”

2) w art. 1:

a) dotychczasowa treść staje się ust. 1 tego artykułu;

b) w ust. 1 kropkę zastępuje się średnikiem;

c) po ust. 1 dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„ustawa określa również zasady postępowania z oszczędnościami zgromadzonymi w dobrowolnych funduszach emerytalnych powstałych z przekształcenia otwartych funduszy emerytalnych zgodnie z przepisami ustawy z dnia o zmianie ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. ...), zwanej dalej „ustawą o przekształceniu OFE”, w ramach preferencyjnych indywidualnych kont emerytalnych, zwanych dalej „PIKE”.”;

3) w art. 2:

a) po pkt 1a) dodaje się pkt 1b) – 1e) w brzmieniu:

„1b) PIKE - wyodrębniony rachunek PIKE w dobrowolnym funduszu emerytalnym, prowadzone na zasadach określonych ustawą, a w zakresie w niej nieuregulowanym - na zasadach określonych w przepisach właściwych dla tego rachunku;

1c) cesja PIKE – cesja praw do środków zgromadzonych na PIKE dokonana przez oszczędzającego PIKE na rzecz osoby trzeciej, a także dalsze cesje praw;

1d) sukcesja PIKE – wstąpienie osoby uprawnionej PIKE w całość praw i obowiązków oszczędzającego PIKE wynikających z umowy PIKE na podstawie oświadczenia osoby uprawnionej PIKE złożonego na zasadach określonych w ustawie;

1e) cesjonariusz PIKE – osoba trzecia uzyskująca tytuł prawny do środków zgromadzonych na PIKE w wyniku cesji PIKE”;

b) po pkt 3) dodaje się pkt 3a) w brzmieniu:

„3a) oszczędzający PIKE – osobę fizyczną, która zgromadziła środki na koncie w otwartym funduszu emerytalnym przekształconym zgodnie z przepisami ustawy o przekształceniu OFE w dobrowolny fundusz emerytalny;”;

c) pkt 10) otrzymuje brzmienie:

„10) instytucja finansowa - fundusz inwestycyjny, podmiot prowadzący działalność maklerską, zakład ubezpieczeń, bank, dobrowolny fundusz emerytalny, prowadzące IKE lub IKZE, a także dobrowolny fundusz emerytalny prowadzący PIKE;”;

d) po pkt 12) dodaje się pkt 12a) w brzmieniu:

„12a) osoby uprawnione PIKE – osoby wskazane przez oszczędzającego PIKE w pisemnej dyspozycji, złożonej na zasadach wskazanych w ustawie, względem

dobrowolnego funduszu emerytalnego; w przypadku braku takiej dyspozycji, osoby będące spadkobiercami oszczędzającego PIKE;”;

e) pkt 13) otrzymuje brzmienie:

„13) wypłata - wypłatę jednorazową albo wypłatę w ratach środków zgromadzonych na IKE, PIKE lub IKZE dokonywaną na rzecz:

a) oszczędzającego albo, w przypadku środków zgromadzonych na PIKE, oszczędzającego PIKE, po spełnieniu warunków określonych, odpowiednio, w art. 34 ust. 1 pkt 1 lub art. 34a ust. 1 pkt 1 albo w art. 39a ust. 1 pkt 1, albo

b) osób uprawnionych albo osób uprawnionych PIKE, w przypadku śmierci, odpowiednio, oszczędzającego albo oszczędzającego PIKE;”;

f) w pkt 14) po lit. f) dodaje się lit. g) w brzmieniu:

„g) przeniesieniu środków zgromadzonych przez członka dobrowolnego funduszu emerytalnego na PIKE do innego dobrowolnego funduszu emerytalnego prowadzącego PIKE;

h) przeniesieniu środków zgromadzonych przez oszczędzającego PIKE na PIKE do instytucji finansowej, prowadzącej IKE, a także do programu emerytalnego, do którego przystąpił oszczędzający PIKE;

i) przeniesieniu środków zgromadzonych na PIKE z PIKE zmarłego na PIKE osoby uprawnionej PIKE, na IKE osoby uprawnionej PIKE lub do programu emerytalnego, do którego uprawniony przystąpił;

j) przeniesieniu środków zgromadzonych na PIKE przez oszczędzającego PIKE na rzecz osoby trzeciej, poprzez:

- przeniesienie środków na PIKE osoby trzeciej;
- przeniesienie środków na IKE osoby trzeciej;
- przeniesienie środków do programu emerytalnego osoby trzeciej;”;

g) pkt 15) – 15a) otrzymują brzmienie:

„15) zwrot - wycofanie całości środków zgromadzonych na IKE, PIKE lub IKZE, jeżeli nie zachodzą przesłanki wypłaty, kwalifikowanego zwrotu bądź wypłaty transferowej;

15a) częściowy zwrot - wycofanie części środków zgromadzonych na IKE lub PIKE, jeżeli nie zachodzą przesłanki do wypłaty, kwalifikowanego zwrotu bądź wypłaty transferowej;”;

4) w art. 4 po ust. 2 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Oszczędzający PIKE ma prawo do zwolnienia podatkowego na zasadach i w trybie określonych w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych.”;

5) art. 15 -18 otrzymują brzmienie:

„Art. 15. Środki zgromadzone na IKE, PIKE lub IKZE mogą być obciążone zastawem. Zaspokojenie wierzytelności zabezpieczonej zastawem z IKE lub PIKE jest traktowane jako częściowy zwrot albo zwrot. Zaspokojenie wierzytelności zabezpieczonej zastawem z IKZE jest traktowane jako zwrot.

Art. 16. Nadzór nad prowadzeniem IKE, PIKE oraz IKZE przez instytucje finansowe sprawuje organ nadzoru.

Art. 17.1. Instytucje finansowe są obowiązane do przekazywania półrocznych i rocznych informacji o prowadzonych IKE, PIKE lub IKZE organowi nadzoru, w terminie do końca lipca za ostatnie półrocze i do końca stycznia za rok poprzedni.

2. Organ nadzoru jest obowiązany do sporządzenia i przekazania ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego półrocznej i rocznej informacji zbiorczej o IKE, PIKE lub IKZE prowadzonych przez nadzorowane instytucje finansowe, w terminie do dnia 31 sierpnia za ostatnie półrocze i do ostatniego dnia lutego za rok poprzedni.

3. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, zakres informacji, o których mowa w ust. 1 i 2, oraz tryb ich przekazywania, kierując się koniecznością dostarczenia ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego informacji niezbędnych do wykonywania zadań związanych z rozwojem dobrowolnych form oszczędzania, uzupełniających dochody emerytalne z powszechnego systemu emerytalnego.

Art. 18. Wyłącznie instytucje finansowe prowadzące IKE, PIKE lub IKZE zgodnie z ustawą są uprawnione do określenia prowadzonej przez siebie działalności albo do używania w reklamie określenia "indywidualne konto emerytalne", „preferencyjne indywidualne konto emerytalne” lub "indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego" oraz skrótu "IKE", „PIKE” lub "IKZE".”;

6) po art. 19 dodaje się art. 19a w brzmieniu:

„art. 19a. Środki gromadzone przez oszczędzającego PIKE pozostają rejestrowane na wyodrębnionym rachunku w dobrowolnym funduszu emerytalnym.”;

7) art. 20 – 22 otrzymują brzmienie:

„Art. 20. Wszystkie dyspozycje oszczędzającego dotyczące środków gromadzonych na IKE, PIKE lub IKZE należy oznakować w sposób umożliwiający ich identyfikację.

Art. 21. 1. Instytucja finansowa rejestruje wszystkie operacje na IKE, PIKE lub IKZE, które zostały dokonane w okresie, w którym instytucja ta prowadziła IKE, PIKE lub IKZE.

2. W razie złożenia przez oszczędzającego dyspozycji wypłaty transferowej do innej instytucji finansowej albo do programu emerytalnego, dotychczasowa instytucja finansowa przekazuje tej instytucji finansowej albo zarządzającemu, wraz z dokonaniem wypłaty transferowej, następujące informacje:

- 1) dane osobowe oszczędzającego;
- 2) o dacie pierwszej wpłaty albo o dacie przyjęcia pierwszej wypłaty transferowej, w zależności od tego, które ze zdarzeń nastąpiło wcześniej;
- 3) w przypadku IKE oraz IKZE - o sumie wpłat w każdym roku kalendarzowym oraz nazwę instytucji finansowej przyjmującej wpłatę;
- 4) o wysokości i datach wypłat transferowych przyjętych na IKE, PIKE lub IKZE oszczędzającego oraz o nazwie instytucji finansowej lub o danych zarządzającego i o danych pracodawcy prowadzącego program emerytalny, w rozumieniu przepisów o pracowniczych programach emerytalnych, dokonujących tych wypłat;
- 5) o wysokości i datach dokonywanych wypłat transferowych, a w przypadku transferu papierów wartościowych lub środków pieniężnych zgromadzonych w podmiocie prowadzącym działalność maklerską również o rodzaju i ilości tych papierów, oraz o nazwie instytucji finansowej albo o danych zarządzającego i o danych pracodawcy prowadzącego program emerytalny, do których dokonywana jest wypłata transferowa;
- 6) o wysokości i datach częściowych zwrotów oraz o nazwie instytucji finansowej dokonującej częściowego zwrotu;
- 7) o aktualnej wartości środków pochodzących z wpłat na IKE lub IKZE, a w przypadku PIKE – o wysokości zgromadzonych środków;
- 8) o sumie wpłaconych składek podstawowych, w przypadku gdy na IKE oszczędzającego dokonano wypłaty transferowej z programu emerytalnego.

3. Informacje, o których mowa w ust. 2, obejmują także dane przekazane przez wszystkie poprzednie instytucje finansowe prowadzące IKE, PIKE lub IKZE oszczędzającego.

4. Instytucja finansowa, dokonując wypłaty transferowej środków zgromadzonych na IKE, PIKE lub IKZE zmarłego na IKE, PIKE lub IKZE osoby uprawnionej albo do programu emerytalnego, do którego uprawniony przystąpił, przekazuje odpowiednio instytucji finansowej prowadzącej IKE, PIKE lub IKZE uprawnionego albo zarządzającemu informację określoną w ust. 2 pkt 5 wraz z podaniem tytułu transferu.

5. Minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, wzór informacji, o której mowa w ust. 2, a także termin oraz tryb jej przekazywania, uwzględniając konieczność zapewnienia prawidłowości przesyłanych danych o IKE, PIKE lub IKZE oszczędzającego pomiędzy instytucjami finansowymi lub z instytucji finansowej do programu emerytalnego.

Art. 22. 1. Instytucja finansowa lub syndyk, dokonując wypłaty, o której mowa w art. 34 ust. 1 pkt 1, art. 34a ust. 1 pkt 1 lub art. 46, są obowiązani do sporządzenia i przekazania informacji o dokonaniu wypłaty jednorazowej albo o dokonaniu wypłaty pierwszej raty do naczelnika urzędu skarbowego właściwego dla

oszczędzającego lub oszczędzającego PIKE w sprawach opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych, w terminie do 7. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym nastąpiła wypłata.

2. Oszczędzający lub oszczędzający PIKE, przed dokonaniem wypłaty, jest obowiązany do poinformowania instytucji finansowej lub syndyka o właściwym dla podatku dochodowego od osób fizycznych oszczędzającego lub oszczędzającego PIKE naczelniku urzędu skarbowego oraz - w przypadku gdy wypłata następuje na rzecz oszczędzającego na IKE lub PIKE - do przedstawienia decyzji organu rentowego o przyznaniu prawa do emerytury, jeżeli oszczędzający nie ukończył 60. roku życia.

3. Informacja, o której mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) dane identyfikujące IKE, PIKE lub IKZE;
- 2) dane osobowe oszczędzającego lub oszczędzającego PIKE;
- 3) w przypadku IKE lub IKZE, datę pierwszej wpłaty albo datę przyjęcia pierwszej wypłaty transferowej, w zależności od tego, które z tych zdarzeń nastąpiło wcześniej;
- 4) w przypadku IKE lub IKZE, sumę wpłat w każdym roku kalendarzowym;
- 5) wysokości i daty wypłat transferowych przyjętych na IKE lub IKZE oszczędzającego oraz informacje o nazwie instytucji finansowej lub o danych zarządzającego i o danych pracodawcy prowadzącego program emerytalny, dokonujących tych wypłat;
- 6) wysokości i daty częściowych zwrotów oraz informacje o nazwie instytucji finansowej dokonującej częściowego zwrotu;
- 7) sumę wpłaconych składek podstawowych, w przypadku gdy na IKE oszczędzającego dokonano wypłaty transferowej z programu emerytalnego;
- 8) wysokość i datę wypłaty;
- 9) kopię decyzji organu rentowego o przyznaniu uprawnień emerytalnych, jeżeli oszczędzający na IKE lub PIKE nie ukończył 60. roku życia.

4. Niedopełnienie przez oszczędzającego obowiązku, o którym mowa w ust. 2, spowoduje, że instytucja finansowa nie dokona wypłaty.

5. Minister właściwy do spraw finansów publicznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, wzór informacji, o której mowa w ust. 3, a także sposób jej przekazywania, uwzględniając konieczność zapewnienia możliwości weryfikacji uprawnień oszczędzającego do zwolnienia podatkowego.”;

8) po Rozdziale 6a dodaje się Rozdział 6b w brzmieniu:

„Rozdział 6b

PIKE w ramach dobrowolnego funduszu emerytalnego

art. 33b. 1. Do PIKE w dobrowolnym funduszu emerytalnym mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, zwana dalej „ustawą o funduszach emerytalnych”, o ile przepisy niniejszej ustawy w odniesieniu do PIKE nie stanowią inaczej.

2. Do PIKE stosuje się odpowiednio przepisy art. 8 ust. 2, 8a i 14.

art. 33c. 1. PIKE powstaje wyłącznie na podstawie umowy zawartej w trybie art. 26 ust. 2 ustawy o przekształceniu OFE oraz na podstawie umowy zawartej przez oszczędzającego PIKE z innym dobrowolnym funduszem emerytalnym prowadzącym PIKE w przypadku wypłaty transferowej.

2. Zakazane jest pobieranie od oszczędzających PIKE przez dobrowolny fundusz emerytalny prowadzący PIKE wpłat na PIKE, z wyjątkiem przeniesienia środków w trybie wypłaty transferowej z innego PIKE na zasadach określonych w ustawie oraz wypłaty premii gwarantowanej na zasadach określonych w ustawie.

art. 33d. Umowa o prowadzenie PIKE określa w szczególności:

- 1) oznaczenie PIKE umożliwiające jego identyfikację;
- 2) sposób oznaczenia oraz sposób składania dyspozycji dotyczących środków gromadzonych na PIKE;
- 3) zakres, częstotliwość i formę informowania oszczędzającego o środkach zgromadzonych na PIKE;
- 4) koszty i opłaty obciążające oszczędzającego w związku z prowadzeniem PIKE;
- 5) termin dokonania wypłaty, wypłaty transferowej, częściowego zwrotu oraz zwrotu, kwalifikowanego zwrotu oraz kwalifikowanego częściowego zwrotu;
- 6) warunki wypłaty w ratach, w tym liczbę rat, w przypadku dokonywania wypłaty w ratach;
- 7) sposób postępowania z pożytkami z papierów wartościowych zgromadzonych na PIKE oszczędzającego PIKE.

art. 33e. Umowa o prowadzenie PIKE z dobrowolnym funduszem emerytalnym prowadzącym PIKE wygasa w przypadku:

- 1) dokonania pełnej wypłaty;
- 2) dokonania pełnej wypłaty transferowej;
- 3) dokonania zwrotu;
- 4) dokonania kwalifikowanego zwrotu;
- 5) śmierci oszczędzającego PIKE, z zastrzeżeniem obowiązku dopełnienia przez dobrowolny fundusz emerytalny czynności wypłaty lub wypłaty transferowej;
- 6) wskazanym w art. 14, z zastrzeżeniem obowiązku dopełnienia przez dobrowolny fundusz emerytalny czynności wypłaty lub wypłaty transferowej.

art. 33f. 1. Wzór umowy o prowadzenie PIKE, w tym zmiana wzoru umowy, podlega zatwierdzeniu, w drodze decyzji administracyjnej, przez Komisję Nadzoru Finansowego, zwaną dalej „Komisją”, na wniosek dobrowolnego funduszu emerytalnego (zatwierdzenie wzoru umowy). Informację o złożeniu wniosku Komisja podaje do publicznej wiadomości.

2. Komisja odmawia zatwierdzenia wzoru umowy w przypadku gdy:

- a) wzór umowy nie spełnia warunków wskazanych w art. 33d ustawy;
- b) wzór umowy narusza inne przepisy prawa powszechnie obowiązującego;
- c) wzór umowy jest niezgodny ze statutem dobrowolnego funduszu emerytalnego;
- d) wzór umowy rażąco narusza interesy oszczędzających PIKE lub osób uprawnionych PIKE;
- e) wzór umowy zagraża stabilności lub bezpieczeństwu środków zgromadzonych w dobrowolnym funduszu emerytalnym.

3. Do postępowania w sprawie zatwierdzenia wzoru umowy znajdują zastosowanie przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 23 ze zm.¹), zwanej dalej kodeksem postępowania administracyjnego, z zastrzeżeniem ust. 4-7.

4. Stroną postępowania w sprawie zatwierdzenia wzoru umowy jest wyłącznie dobrowolny fundusz emerytalny, który wystąpił z wnioskiem o zatwierdzenie wzoru umowy.

5. Na zasadzie art. 31 kodeksu postępowania administracyjnego w postępowaniu administracyjnym w sprawie zatwierdzenia wzoru umowy mogą wziąć udział wyłącznie te organizacje społeczne, których statutowe cele obejmują ochronę interesów oszczędzających PIKE.

6. Komisja dopuszcza ponadto do udziału w postępowaniu administracyjnym w sprawie zatwierdzenia wzoru umowy jako podmiot na prawach strony te organizacje społeczne, które zgodnie ze swoim statutem spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) zrzeszają wyłącznie oszczędzających PIKE w danym dobrowolnym funduszu emerytalnym oraz
- 2) ich statutowe cele obejmują ochronę interesów oszczędzających PIKE.

7. W przypadku wskazanym w ust. 6 Komisja dopuszcza organizację do udziału w postępowaniu na wniosek zainteresowanej organizacji zawierający informacje wskazane w ust. 6, w drodze postanowienia. Komisja odmawia, w drodze postanowienia, uwzględnienia wniosku wyłącznie w przypadku niespełnienia wymagań wskazanych w ust. 6. Na postanowienia wskazane w zdaniach

¹ Zmiany tekstu jednolitego ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 868, 1579, 996 i 2138.

poprzednich zainteresowanej organizacji oraz dobrowolnemu funduszowi emerytalnemu służy zażalenie.”

9) po Rozdziale 7 dodaje się Rozdział 7a w brzmieniu:

„Rozdział 7a

Wypłata, wypłata transferowa, częściowy zwrot i zwrot środków zgromadzonych na PIKE, kwalifikowany częściowy zwrot i kwalifikowany zwrot środków zgromadzonych na PIKE, cesja PIKE, sukcesja PIKE oraz inne przypadki dysponowania środkami zgromadzonymi na PIKE

art. 39a. 1. Wypłata środków zgromadzonych na PIKE następuje wyłącznie:

1) na rzecz oszczędzającego lub wskazanej przez niego osoby trzeciej, na wniosek oszczędzającego PIKE po osiągnięciu przez niego wieku 60 lat lub nabyciu uprawnień emerytalnych i ukończeniu 55 roku życia;

2) w przypadku śmierci oszczędzającego PIKE - na wniosek osoby uprawnionej PIKE.

2. Wypłata może być, w zależności od wniosku oszczędzającego PIKE albo osoby uprawnionej PIKE, dokonywana jednorazowo albo w ratach. Wypłata jednorazowa, a w przypadku wypłaty w ratach pierwsza rata, powinny być, z wyłączeniem przypadków, o których mowa w art. 14 ust. 1 pkt 1 i 2, dokonane w terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia:

1) złożenia przez oszczędzającego wniosku o dokonanie wypłaty;

2) złożenia przez osobę, o której mowa w ust. 1 pkt 2, wniosku o dokonanie wypłaty oraz przedłożenia:

a) aktu zgonu oszczędzającego PIKE i dokumentu stwierdzającego tożsamość osoby uprawnionej PIKE albo

b) prawomocnego postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku oraz zgodnego oświadczenia wszystkich spadkobierców o sposobie podziału środków zgromadzonych przez oszczędzającego PIKE bądź prawomocnego postanowienia sądu o dziale spadku oraz dokumentów stwierdzających tożsamość spadkobierców

- chyba że oszczędzający PIKE albo osoby uprawnione PIKE zażądadą wypłaty w terminie późniejszym.

3. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, do sumy środków zgromadzonych na PIKE dolicza się premię gwarantowaną, która podlega wypłacie łącznie ze środkami zgromadzonymi na PIKE.

4. Premia gwarantowana stanowi świadczenie na rzecz oszczędzającego PIKE lub osoby uprawnionej PIKE, wypłacane z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Premia gwarantowana wypłacana jest jednorazowo lub, w przypadku wniosku oszczędzającego PIKE lub osoby

uprawnionej PIKE o dokonanie wypłaty środków zgromadzonych na PIKE w ratach – w ratach.

5. Wysokość premii gwarantowanej stanowi kwotę obliczaną według wzoru: $PG = 0,005 * SLO * SZS$, gdzie

PG oznacza kwotę premii gwarantowanej

SLO oznacza sumę lat oszczędzania

SZS oznacza sumę środków zgromadzonych na PIKE

6. Do sumy lat oszczędzania (SLO), o której mowa w ust. 5, dolicza się – obok rozpoczętych lat posiadania przez oszczędzającego PIKE rachunku PIKE w dobrowolnym funduszu emerytalnym oraz w poprzednich dobrowolnych funduszach emerytalnych – także wszystkie rozpoczęte lata oszczędzania w otwartych funduszach emerytalnych w rozumieniu ustawy o FE w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy o przekształceniu OFE.

art. 39b. 1. Wypłata transferowa jest dokonywana:

- 1) z dobrowolnego funduszu emerytalnego prowadzącego PIKE do innego dobrowolnego funduszu emerytalnego prowadzącego PIKE, z którym oszczędzający PIKE zawarł umowę o prowadzenie PIKE;
- 2) z dobrowolnego funduszu emerytalnego prowadzącego PIKE do programu emerytalnego, do którego przystąpił oszczędzający PIKE;
- 3) z dobrowolnego funduszu emerytalnego prowadzącego PIKE do instytucji finansowej prowadzącej IKE, z którą oszczędzający PIKE zawarł umowę na prowadzenie IKE;
- 4) z PIKE zmarłego oszczędzającego PIKE na PIKE osoby uprawnionej PIKE prowadzone przez ten sam dobrowolny fundusz emerytalny;
- 5) z PIKE zmarłego oszczędzającego PIKE na PIKE osoby uprawnionej PIKE prowadzone przez inny dobrowolny fundusz emerytalny;
- 6) z PIKE zmarłego oszczędzającego PIKE do instytucji finansowej prowadzącej IKE, z którą osoba uprawniona PIKE zawarła lub ma zawartą umowę o prowadzenie IKE;
- 7) z PIKE zmarłego oszczędzającego PIKE do programu emerytalnego, do którego przystąpiła osoba uprawniona PIKE;
- 8) z PIKE oszczędzającego PIKE na PIKE osoby trzeciej, na IKE osoby trzeciej, do programu emerytalnego osoby trzeciej.

2. Wyplata transferowa jest dokonywana na podstawie dyspozycji oszczedzajacego PIKE albo osoby uprawnionej PIKE po uprzednim zawarciu umowy o prowadzenie PIKE z dobrowolnym funduszem emerytalnym lub IKE z inną instytucją finansową albo po przystąpieniu do programu emerytalnego i okazaniu dobrowolnemu funduszowi emerytalnemu dokonującemu wypłaty transferowej odpowiednio potwierdzenia zawarcia umowy albo potwierdzenia przystąpienia do programu emerytalnego.

3. W przypadku wypłaty transferowej z PIKE do programu emerytalnego wypłata transferowa dokonywana jest na rachunek programu emerytalnego.

4. Z wyłączeniem przypadków, o których mowa w art. 14 ust. 1 pkt 1 i 2, wypłata transferowa powinna być dokonana w terminie nie dłuższym niż 14 dni od dnia:

- 1) złożenia dyspozycji wypłaty transferowej przez oszczedzajacego albo
- 2) przedstawienia przez osoby uprawnione dokumentów wymienionych w art. 39a ust. 2 pkt 2 oraz złożenia dyspozycji wypłaty transferowej.

5. W przypadkach wskazanych w ust. 1 pkt 2-3 oszczedzajacemu PIKE, a w przypadkach wskazanych w ust. 1 pkt 4-7 osobie uprawnionej PIKE przysluguje premia gwarantowana. Premia gwarantowana realizowana jest, wedlug wyboru oszczedzajacego PIKE albo osoby uprawnionej PIKE w ramach dyspozycji wypłaty transferowej, poprzez jednorazową wypłatę oszczedzajacemu PIKE albo osobie uprawnionej PIKE lub poprzez wpłate na poczet IKE lub programu emerytalnego oszczedzajacego PIKE albo poprzez wpłate na poczet PIKE, IKE lub programu emerytalnego osoby uprawnionej PIKE. Premia gwarantowana jest obliczana zgodnie z art. 39a ust. 5-6. Art. 39a ust. 4 zdanie pierwsze stosuje się.

6. W przypadku wypłaty transferowej z PIKE na PIKE, IKE lub do programu emerytalnego osoby trzeciej, osoba trzecia nabywa prawo do premii gwarantowanej za okres do dokonania wypłaty transferowej obliczanej zgodnie z art. 39a ust. 5-6 od kwoty wypłaty transferowej, pod warunkiem zaistnienia warunków do dokonania wypłaty z PIKE, IKE lub programu emerytalnego osoby trzeciej i dokonania tej wypłaty. Art. 39a ust. 4 zdanie pierwsze stosuje się odpowiednio.

7. Wypłacie transferowej podlega wyłącznie calosc srodkow zgromadzonych na PIKE, z wyjatkiem sytuacji wskazanych w ust. 1 pkt 8.

art. 39c. 1. Zwrot srodkow nastepuje na rzecz oszczedzajacego lub wskazanej przez niego osoby trzeciej, na ządanie oszczedzajacego PIKE, jezeli nie zachodzą przesłanki do wypłaty, wypłaty transferowej lub kwalifikowanego zwrotu.

2. Oszczedzajacy moze wystapic z wnioskiem o czesciowy zwrot srodkow.

3. Dobrowolny fundusz emerytalny prowadzacy PIKE jest obowiazany pouczyc oszczedzajacego PIKE, przed dokonaniem zwrotu, ze zwrotowi podlegaja srodki pomniejszone o nalezny podatek, a takze pouczyc o mozliwosci dokonania

wypłaty transferowej. Oszczędzający PIKE może zmienić lub wycofać dyspozycję w ciągu 14 dni od otrzymania pouczenia.

4. Zwrot środków, a także częściowy zwrot środków, powinien nastąpić w terminie 21 dni od upływu terminu wskazanego w ust. 3 zdanie drugie.

5. Możliwość dokonania zwrotu może zostać zawieszona w przypadkach wskazanych w ustawie o FE. W przypadku ustąpienia przyczyn zawieszenia zwrotu, zwrot jest dokonywany w terminach wskazanych w przepisach poprzedzających.

art. 39d. 1. Oszczędzający PIKE może zgłosić dobrowolnemu funduszowi prowadzącemu PIKE dyspozycję kwalifikowanego zwrotu na swoją rzecz lub na rzecz osoby trzeciej.

2. Oszczędzający PIKE określa w dyspozycji, czy kwalifikowany zwrot ma dotyczyć całości czy części środków zgromadzonych na PIKE.

3. Dyspozycje złożone w dwóch ostatnich miesiącach ostatniego kwartału oraz w pierwszym miesiącu bieżącego kwartału dobrowolny fundusz emerytalny przekazuje Komisji najpóźniej do 15 dnia drugiego miesiąca bieżącego kwartału.

4. W przypadku gdy suma środków zgromadzonych na PIKE wszystkich dobrowolnych funduszy emerytalnych objęta dyspozycjami, o których mowa w ust. 3, jest mniejsza lub równa 2,5 % sumy środków zgromadzonych na PIKE wszystkich dobrowolnych funduszy emerytalnych na ostatni dzień kwartału poprzedzającego, Komisja informuje dobrowolne fundusze o braku przeszkód dla dokonania kwalifikowanego zwrotu, nie później niż do końca drugiego miesiąca bieżącego kwartału. W takim przypadku kwalifikowany zwrot następuje do 21 dnia ostatniego miesiąca bieżącego kwartału.

5. W przypadku gdy suma środków zgromadzonych na PIKE wszystkich dobrowolnych funduszy emerytalnych objęta dyspozycjami, o których mowa w ust. 3, jest większa niż 2,5 % sumy środków zgromadzonych na PIKE wszystkich dobrowolnych funduszy emerytalnych na ostatni dzień kwartału poprzedzającego, Komisja dokonuje obliczenia współczynnika kwalifikowanego zwrotu według wzoru $WKZ = (2,5\% * WZS) / SD$ gdzie

WKZ oznacza współczynnik kwalifikowanego zwrotu

SD oznacza sumę środków zgromadzonych na PIKE wszystkich dobrowolnych funduszy emerytalnych objęta dyspozycjami, o których mowa w ust. 3

WZS oznacza sumę wszystkich środków zgromadzonych na PIKE wszystkich dobrowolnych funduszy emerytalnych.

6. W przypadku wskazanym w ust. 5 Komisja informuje dobrowolne fundusze o poziomie współczynnika kwalifikowanego zwrotu (WKZ), nie później niż do końca drugiego miesiąca bieżącego kwartału. W takim przypadku kwalifikowanemu

zwrotowi podlega kwota stanowiąca iloczyn współczynnika kwalifikowanego zwrotu (WKZ) i sumy środków zgromadzonych na PIKE objętych dyspozycją kwalifikowanego zwrotu. Kwalifikowany zwrot następuje do 21 dnia ostatniego miesiąca bieżącego kwartału.

art. 39e. 1. Oszczędzający może złożyć dyspozycję cesji PIKE. Dyspozycja cesji PIKE jest dokonywana w wykonaniu umowy zobowiązującej do cesji PIKE pomiędzy oszczędzającym PIKE a cesjonariuszem PIKE. Dobrowolny fundusz emerytalny realizuje dyspozycję cesji PIKE wydając oszczędzającemu PIKE i cesjonariuszowi PIKE poświadczenie cesji PIKE, zawierające datę cesji, dane stron umowy cesji oraz sumę środków zgromadzonych na PIKE w dacie cesji.

2. Do dyspozycji cesji PIKE należy załączyć oświadczenie cesjonariusza PIKE o przyjęciu cesji PIKE.

3. W przypadku cesji PIKE umowa o prowadzenie PIKE pomiędzy oszczędzającym PIKE a dobrowolnym funduszem emerytalnym nie wygasa.

4. Cesjonariusz PIKE wykonuje wszystkie prawa i obowiązki oszczędzającego PIKE wynikające z umowy o prowadzenie PIKE oraz z przepisów prawa, chyba że ustawa stanowi inaczej.

5. Oszczędzający PIKE nie ponosi odpowiedzialności za wykonywanie praw i obowiązków w jego zastępstwie przez cesjonariusza PIKE.

6. Cesja PIKE skutkuje powstaniem na rzecz cesjonariusza tytułu prawnego do środków zgromadzonych na PIKE w postaci praw z cesji PIKE, skutecznych względem oszczędzającego PIKE, dobrowolnego funduszu emerytalnego i osób trzecich. Prawa z cesji PIKE mają charakter zależny względem umowy o prowadzenie PIKE i wygasają w przypadku wygaśnięcia tej umowy.

7. Prawa z cesji PIKE mogą być przedmiotem dalszego obrotu oraz przedmiotem praw zależnych. W przypadku nabycia praw z cesji PIKE przez osobę trzecią, wstępuje ona w prawa i obowiązki cesjonariusza PIKE. Do nabycia praw z cesji PIKE stosuje się odpowiednio ust. 1-2.

8. Cesjonariuszowi PIKE nie przysługuje prawo do premii gwarantowanej, o której mowa w art. 39a ust. 3 i art. 39b ust. 5-6, chyba że cesjonariusz PIKE jest jedną z osób na rzecz których dokonywana jest wypłata transferowa zgodnie z art. 39b ust. 1 pkt 8.

9. Dopuszczalne jest dokonywanie zwrotnych oraz warunkowych cesji PIKE. W przypadku dokonania cesji zwrotnej na rzecz oszczędzającego PIKE lub ziszczenia się warunku rozwiązującego z umowy cesji PIKE pomiędzy oszczędzającym PIKE a cesjonariuszem PIKE, prawa z cesji PIKE wygasają, a wszystkie prawa i obowiązki z PIKE wykonuje ponownie oszczędzający PIKE.

art. 39f. 1. W przypadku śmierci oszczędzającego PIKE, osoba uprawniona PIKE może złożyć oświadczenie wstąpieniu w prawa i obowiązki oszczędzającego PIKE

wynikające z umowy o prowadzenie PIKE (sukcesja PIKE). W takim przypadku osoba uprawniona staje się stroną umowy o prowadzenie PIKE.

2. Osobie uprawnionej PIKE przysługuje premia gwarantowana za okres do dnia sukcesji PIKE, obliczana zgodnie z art. 39a ust. 5-6. Premia gwarantowana realizowana jest, według wyboru osoby uprawnionej PIKE w ramach dyspozycji sukcesji PIKE, poprzez jednorazową wypłatę osobie uprawnionej PIKE lub poprzez wpłatę na poczet PIKE, którego dotyczy sukcesja PIKE. Art. 39a ust. 4 zdanie pierwsze stosuje się.

art. 39g. 1. Środki zgromadzone na PIKE mogą stanowić zabezpieczenie wkładu własnego przy umowie kredytu hipotecznego do wysokości wartości zgromadzonych środków.

2. Środki zgromadzone na PIKE mogą stanowić zabezpieczenie dotacji udzielanych przedsiębiorcom na podstawie przepisów odrębnych.”.

Art. 3.

Uchyła się ustawę z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1097).

Art. 4.

W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 2032 ze zm.²) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 20 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„art. 20. 1. Za przychody z innych źródeł, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 9, uważa się w szczególności: kwoty uzyskane z tytułu zwrotu z indywidualnego konta zabezpieczenia emerytalnego oraz wypłaty z indywidualnego konta zabezpieczenia emerytalnego, w tym także dokonane na rzecz osoby uprawnionej na wypadek śmierci oszczędzającego, zasiłki pieniężne z ubezpieczenia społecznego, alimenty, stypendia, dotacje (subwencje) inne niż wymienione w art. 14, dopłaty, nagrody i inne nieodpłatne świadczenia nienależące do przychodów określonych w art. 12-14 i art. 17.”

2) w art. 21 ust. 1

a) po pkt 58b) dodaje się pkt 58c) w brzmieniu:

„58c) dochody z tytułu oszczędzania na preferencyjnym indywidualnym koncie emerytalnym (PIKE), w rozumieniu przepisów o PIKE, uzyskane w związku z:

a) wypłatą środków przez oszczędzającego;

² Zmiany tekstu jednolitego ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 780, 823, 1010, 1206, 1550, 1860, 1926, 1932, 1933, 1948, 1961, 2048.

b) wypłatą środków dokonaną na rzecz osób uprawnionych do tych środków po śmierci oszczędzającego;

c) sukcesją praw i obowiązków z PIKE po śmierci oszczędzającego;

d) cesją praw z PIKE na osobę trzecią, dokonaną przez oszczędzającego – do wysokości wartości środków zgromadzonych na PIKE;

e) kwalifikowanym zwrotem środków z PIKE w rozumieniu przepisów o PIKE;

f) wypłatą transferową.”;

b) uchyla się pkt 59).

c) uchyla się pkt 59b)

3) w art. 30a ust. 1:

a) uchyla się pkt 6)

b) uchyla się pkt 9)

Art. 5.

W ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych w art. 15 ust.1e uchyla się pkt 1) - 3).

Art. 6.

W ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług w art. 43 ust.1 pkt 12 lit. d) skreśla się słowa: „otwartymi funduszami emerytalnymi oraz”.

Art. 7.

W ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług w art. 43 ust.1 pkt 12 lit. d) skreśla się słowa: „otwartymi funduszami emerytalnymi oraz”.

Art. 8.

W ustawie z dnia 28 lipca 1983 o podatku od spadków i darowizn w art. 3 uchyla się pkt 5).

Art. 9.

W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 4

a) uchyla się pkt 2a);

b) pkt 4) otrzymuje brzmienie:

„konto ubezpieczonego - konto ubezpieczonego, na którym ewidencjonuje się informacje o zwaloryzowanej wysokości składek na ubezpieczenie emerytalne;”;

- c) uchyla się pkt 7);
- 2) w art. 108 uchyla się ust. 2a;
- 3) w art. 116 uchyla się ust.1d;
- 4) uchyla się art. 116a;
- 5) w art. 194e uchyla się ust. 5.

Art. 10.

W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 3
 - a) uchyla się ust.1 pkt 2);
 - b) uchyla się ust. 3;
- 2) w art. 4 uchyla się pkt 11);
- 3) w art. 22 uchyla się ust.3-3g;
- 4) uchyla się art. 22a;
- 5) w art.23
 - a) uchyla się ust.2;
 - b) w ust.4 skreśla się słowa „i 2”;
- 6) w art. 24
 - a) uchyla się ust. 8;
 - b) w ust. 8aa uchyla się pkt 2);
 - c) uchyla się ust. 8e;
- 7) w art. 33 ust.1 uchyla się pkt 5);
- 8) w art. 34 uchyla się ust. 5;
- 9) uchyla się art. 39-39a;
- 10) w art. 40:
 - a) w ust.1 skreśla się słowa: „z wyłączeniem składek podlegających odprowadzeniu do otwartego funduszu emerytalnego i zewidencjonowaniu na subkoncie, o którym mowa w art. 40a”;

- b) w ust.1b uchyla się pkt 1);
- c) w ust. 1c skreśla się słowa: „odprowadzeniu do otwartego funduszu emerytalnego lub”;
- d) w ust.2 uchyla się pkt 2);
- e) w ust. 2 w pkt 4) skreśla się słowa: „oraz o wysokości należnych i odprowadzonych składek podlegających odprowadzeniu do otwartego funduszu emerytalnego”;
- f) w ust. 2 pkt 12) skreśla się słowa: „niebędących członkami otwartego funduszu emerytalnego”
- g) w ust.2 pkt 15 uchyla się lit. a);

11) uchyla się art. 40a-40e;

12) w art. 47:

- a) uchyla się ust.9;
- b) uchyla się ust.10a-10j;

13) w art. 50:

- a) ust.1a w pkt 3) skreśla się słowa: „z wyłączeniem składek podlegających odprowadzeniu do otwartego funduszu emerytalnego i zewidencjonowaniu na subkoncie”;
- b) w ust.1a skreśla się pkt 4);
- c) w uchyla się ust.1g;

14) w art. 52:

- a) ust.1 w pkt 1) skreśla się przecinek i słowa: „niepodlegających przekazaniu na rzecz otwartych funduszy emerytalnych”;
- b) w ust.1 uchyla się pkt 1a);
- c) w uchyla się ust.4;

15) w art. 58 ust.2 uchyla się pkt 4a);

16) w art. 76 ust.1 uchyla się pkt 3);

17) uchyla się art. 111.

Art. 11.

W ustawie z dnia 27 lipca 2001 Prawo o ustroju sądów powszechnych w art. 100 uchyla się § 6a.

Art. 12.

W ustawie z dnia 7 maja 2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 2 pkt 4 lit. f) skreśla się słowa: „otwarte fundusze emerytalne oraz”;
- 2) w art. 86 ust.2 pkt 1) skreśla się słowa: „otwartych funduszy emerytalnych”.

Art. 13.

W ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodziny i opiekuńczy w art. 31 § 2 w pkt 3 skreśla się słowa: „otwartego lub”.

Art. 14.

W ustawie z dnia 18 lutego 1994 o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, w art. 14 uchyla się ust. 6.

Art. 15.

W ustawie z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin w art. 14 uchyla się ust. 6.

Art. 16.

W ustawie z dnia 23 stycznia 2008 r. o przenoszeniu praw emerytalnych urzędników Wspólnot Europejskich wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 6 ust.2 uchyla się pkt 6;
- 2) w art. 7 uchyla się ust.1-2;
- 3) w art. 8 uchyla się ust.4;
- 4) w art. 9:
 - a. ust.1 pkt 1) lit. a) skreśla się słowa: „z wyłączeniem składek podlegających odprowadzeniu do otwartego funduszu emerytalnego i zewidencjonowaniu na subkoncie”;
 - b. w ust.1 pkt 1) lit. b) skreśla się słowa: „z wyłączeniem składek podlegających odprowadzeniu do otwartego funduszu emerytalnego i zewidencjonowaniu na subkoncie”;
 - c. w ust. 1 uchyla się pkt 2);

- 5) w art. 10 ust.3 uchyla się pkt 1);
- 6) w art. 11 uchyla się ust. 2;
- 7) w art. 12 ust.4 uchyla się pkt 2);
- 8) w art. 12 ust.4 pkt 3) uchyla się lit. b);
- 9) uchyla się art. 14;
- 10) w art. 22 skreśla się słowa: „i wypłaty z otwartego funduszu emerytalnego”;
- 11) w art. 24 ust.1 uchyla się pkt 2).

Art. 17.

W ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w art. 33 ust. 2b skreśla się słowa: „W przypadku złożenia tego oświadczenia środki zgromadzone na jego rachunku w otwartym funduszu emerytalnym są przekazywane przez ten fundusz, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa”.

Art. 18.

W ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela w art. 88 ust. 2a uchyla się pkt 2).

Art. 19.

W ustawie z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej w art. 48 ust. 5 skreśla się następujące słowa: „lub o osobie będącej członkiem otwartego funduszu emerytalnego” oraz „oraz o wpłaconych składkach i środkach wypłaconych, jak również przekazanych na fundusz emerytalny Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z członkostwem w otwartym funduszu emerytalnym”.

Art. 20.

W ustawie z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych uchyla się art. 5 ust. 2.

Art. 21.

W ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych:

- 1) w art. 2 pkt 1) po słowach „Zakładu Ubezpieczeń Społecznych” dodaje się słowa „zwanego dalej: Zakładem”;
- 2) uchyla się art. 14 ust.2;

Art. 22.

W ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o postępowaniu kompensacyjnym w podmiotach o szczególnym znaczeniu dla polskiego przemysłu stoczniowego uchyla się art. 111.

Art. 23.

W ustawie z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta w art. 43 ust.1 skreśla się słowa: „członkom otwartego funduszu emerytalnego lub”.

Art. 24.

W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, w art. 14 ust. 3 skreśla się słowa: „otwarty fundusz emerytalny”.

Art. 25.

W ustawie z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 22. ust 1 pkt 11 otrzymuje następujące brzmienie:

„11) dobrowolnych funduszy emerytalnych, pracowniczych funduszy emerytalnych, powszechnych towarzystw emerytalnych i pracowniczych towarzystw emerytalnych, o których mowa w ustawie z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 291 i 615);”

2) art. 36 ust.1 pkt 2 otrzymuje następujące brzmienie

„2) uprawnienia z tytułu środków gwarantowanych wynikają z umowy rachunku bankowego prowadzonego w formie indywidualnych kont emerytalnych, lub indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego, o których mowa w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych, preferencyjnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1147, z 2015 r. poz. 978 i 1844 oraz z 2016 r. poz. 615);”.

Rozdział 2

Przepisy przejściowe

Art. 26.

1. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy działające na podstawie ustawy o funduszach emerytalnych otwarte fundusze emerytalne stają dobrowolnymi funduszami emerytalnymi w rozumieniu ustawy o funduszach emerytalnych.
2. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy członkowie otwartych funduszy emerytalnych, działających na podstawie przepisów dotychczasowych z mocy prawa stają się stronami umów o prowadzenie preferencyjnych indywidualnych kont emerytalnych (PIKE) z dobrowolnymi funduszami emerytalnymi powstałymi z przekształcenia otwartych funduszy emerytalnych zgodnie z ust. 1.
3. Do czasu ziszczenia się warunków wskazanych w ust. 8-10, wzajemne prawa i obowiązki członków dotychczasowych otwartych funduszy emerytalnych i dobrowolnych funduszy emerytalnych powstałych z tych funduszy, uregulowane są przez uprzednio zawarte umowy.
4. Dobrowolne fundusze emerytalne powstałe z dotychczasowych otwartych funduszy emerytalnych składają do organu nadzoru w terminie dwóch miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy wnioski o zatwierdzenie pierwszych wzorów umów o prowadzenie PIKE. Do zatwierdzenia pierwszego wzoru umowy art. 33f ustawy o kontaktach emerytalnych stosuje się odpowiednio.
5. Wraz z wnioskiem, o którym mowa w ust. 4 dobrowolne fundusze emerytalne powstałe z dotychczasowych otwartych funduszy emerytalnych składają wniosek z zmianą statutu uwzględniającą:
 - 1) tryb oraz warunki zawarcia i rozwiązania umowy o prowadzenie PIKE, IKE oraz IKZE;
 - 2) zasady prowadzenia działalności lokacyjnej przez fundusz;
 - 3) pozostałe zmiany wynikające z dostosowania do zmian wprowadzonych niniejszą ustawą.
6. Zmiany statutu zatwierdzone przez organ nadzoru w zakresie, o jakim mowa w ust. 5 wchodzi w życie z dniem ich ogłoszenia.
7. W ciągu czternastu dni od wydania ostatecznej decyzji o zatwierdzeniu pierwszego wzoru umowy o prowadzenie PIKE, dobrowolny fundusz emerytalny przekazuje propozycję zawarcia umowy o prowadzenie PIKE, opartą na zatwierdzonym wzorze umowy, oszczędzającemu.
8. Oszczędzający może, w terminie miesiąca, podpisać umowę o prowadzenie PIKE lub ją odrzucić.
9. Brak odpowiedzi oszczędzającego w terminie miesiąca poczytuje się za akceptację warunków umowy i skutkuje, z upływem ostatniego dnia terminu, zawarciem umowy o prowadzenie PIKE z mocy prawa na proponowanych warunkach.
10. Złożenie oświadczenia o odrzuceniu umowy o prowadzenie PIKE jest równoznaczne z dyspozycją zwrotu środków w rozumieniu ustawy o kontaktach

emerytalnych, chyba że zaistniały warunki wypłaty, zwrotu kwalifikowanego lub wypłaty transferowej a oszczędzający złożył dyspozycje w tym zakresie.

11. Środki zgromadzone w Funduszu Gwarancyjnym podlegają zwrotowi dobrowolnym funduszom emerytalnym powstałym z dotychczasowych otwartych funduszy emerytalnych proporcjonalnie do wniesionych wpłat.

Art. 27.

1. Niniejsza ustawa nie narusza praw nabytych na podstawie ustaw, o których mowa w art. 3 oraz w art. 9-10, 14-18, 20-21.

2. Wypłata świadczeń wynikających z uprawnień nabytych na podstawie ustaw, o których mowa w ust. 1, odbywa się na dotychczasowych zasadach.

3. Przepisy art. 40a-40e ustawy, o której mowa w art. 10, w związku z przepisami ustawy, o której mowa w art. 3, stosuje się w dalszym ciągu, w zakresie w jakim wymaga tego ochrona praw nabytych.

4. Do spraw, w których do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy wszczęto i nie zakończono postępowań, stosuje się przepisy dotychczasowe. Przepis ust. 2 stosuje się.

5. Osoby, które do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy spełniły określone w przepisach ustaw, o których mowa w ust. 1, warunki nabycia uprawnień do świadczeń, mogą występować o przyznanie uprawnień i wypłatę świadczeń na podstawie dotychczasowych przepisów. Przepis ust. 2 stosuje się.

Art. 28.

Niniejsza ustawa wchodzi w terminie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Niniejszy projekt ustawy stanowi propozycję alternatywnego rozwiązania kwestii Otwartych Funduszy Emerytalnych (OFE) w świetle zapowiadanych zmian projektowanych przez rząd. W ocenie projektodawców, zmiany w systemie OFE, choć być może konieczne i uzasadnione, odbywały i odbywają się w sposób ignorujący prawa nabyte i interesy obywateli. Niestety, przez ostatnie lata – aby uzasadnić faktyczną nacjonalizację prywatnych oszczędności Polaków w OFE – prowadzono intensywną kampanię i budowano argumentację prawną na rzecz tezy, że środki w OFE mają charakter środków publicznych, a zatem nie są własnością obywateli, a co za tym idzie władza ma swobodę w decydowaniu o ich przeznaczeniu. Kulminacją tego kierunku była treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 listopada 2015 r., sygn. K 1/14, w którym Trybunał – w ramach motywów rozstrzygnięcia – m.in. sformułował tezę, iż „Środki pochodzące ze składek ubezpieczeniowych, zapisywane na rachunkach w OFE, następnie umorzone i przekazane do ZUS-u, są środkami publicznymi”.

Zarówno działania legislacyjne podjęte w poprzedniej kadencji Sejmu (ustawa z dnia 6 grudnia 2013 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z określeniem zasad wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych, Dz.U. z 2013 r., poz. 1717), jak i obecnie wprowadzane przez rząd zmiany (zob. dokument „Strategia odpowiedzialnego rozwoju – Program Budowy Kapitału”, a także treść „Informacji Rady Ministrów dla Sejmu RP o skutkach obowiązywania ustawy z dnia 25 marca 2011 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem systemu ubezpieczeń społecznych, Dz. U. poz. 398, z późn. zm. oraz ustawa z dnia 4 października 2018 r. o pracowniczych planach kapitałowych, Dz. U. z 2018, poz. 2215) oraz ustawy z dnia 6 grudnia 2013 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z określeniem zasad wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (Dz. U. poz. 1717) wraz z propozycjami zmian”, dalej jako „Informacja Rady Ministrów”), stanowiły konsekwencję wskazanych powyżej, forsowanych poglądów o publicznoprawnym charakterze środków w OFE, jak również twierdzenia o braku podlegających ochronie praw podmiotowych do tych środków po stronie obywateli. Zmiany odbyły się więc bez jakiegokolwiek poszanowania interesów majątkowych obywateli, co najwyżej w imię bieżącego interesu fiskalnego państwa – i taki cel stoi również za zmianami proponowanymi przez rząd.

W świetle przeprowadzonych i projektowanych zmian, należy uznać, że 1999 r., w związku z budową segmentu kapitałowego w systemie emerytalnym, obywatele zostali wprowadzeni przez ówczesnie rządzących w błąd. Zapewnienia o przyszłych emeryturach w oparciu o prywatne oszczędności w ramach OFE okazały się niczym innym jak mamieniem obywateli. Sięgając do powołanej wyżej Informacji Rady Ministrów dowiadujemy się, że „Zamierzeniem reformy emerytalnej z 1998 r. nie była prywatyzacja części systemu emerytalnego i ograniczenie odpowiedzialności państwa za wypłatę świadczeń. (...) Należy pamiętać, że system emerytalny ma charakter powszechny i jego celem jest urzeczywistnienie zawartego w art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawa

każdego obywatela do zabezpieczenia społecznego na wypadek osiągnięcia wieku emerytalnego. Nie został on skonstruowany przez ustawodawcę dla indywidualnych ubezpieczonych, ale dla ogółu osób objętych ubezpieczeniem, które w przyszłości staną się beneficjentami systemu emerytalnego. Środki gromadzone w OFE pochodzą z podziału środków o charakterze publicznym, to jest z podziału składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne” (str. 79). Obecne władze państwowe komunikują zatem obywatelom informację zasadniczo odmienną, a wręcz sprzeczną z tą przekazywaną przez rząd w latach 1999-2000 i n.

Tymczasem analiza wielu wypowiedzi od roku 1999 potwierdza tezę wprost przeciwną do obecnie forsowanej, tj. iż składki wnoszone przez członków OFE są ich prywatnymi i przymusowymi oszczędnościami, z których będą mogli korzystać po osiągnięciu wieku emerytalnego.³ Potwierdzeniem tego jest brzmienie art. 22 ust. 3 Ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych sprzed 30 kwietnia 2011 r., który stanowił, że część składki na ubezpieczenie emerytalne przeznaczona na finansowanie emerytury metodą kapitałową pochodzi ze środków ubezpieczonego.⁴ Dodatkowo to ubezpieczony decyduje o przeznaczeniu części składki na wybrany przez siebie otwarty fundusz emerytalny. Jak podkreśla się w literaturze, członkowie OFE, płacąc składkę, wyzbywają się prawa własności do środków pieniężnych, zamieniając je na aktywa osobiste, stanowiące zaczątek przyszłej emerytury.⁵ Wątpliwości co do prywatnego charakteru środków zgromadzonych w OFE nie ma także m.in. K. Roszewska, swoja rozważania opierając na analizie nie tylko przepisów prawa ubezpieczeń społecznych, ale również finansów publicznych oraz prawa prywatnego. W swoim opracowaniu poświęconym tytułowi prawnemu do składek w OFE Autorka podnosi, że: „Członek funduszu nie wyzbywa się swoich praw majątkowych na rzecz funduszu. Doznaje on wprawdzie ustawowych ograniczeń w dysponowaniu zgromadzonymi środkami, lecz wykonuje względem nich dalej idące uprawnienia niż związane jedynie z ekspektatywą emerytury”⁶. Dowodzi tego szereg uprawnień, które przysługują członkom OFE, wśród których zdaniem K. Roszewskiej należy wymienić przede wszystkim: 1) prawo przenoszenia środków do innego funduszu, 2) prawo złożenia dyspozycji przekazania środków na dochody budżetu państwa, 3) prawo żądania informacji o aktualnej pieniężnej wartości środków zgromadzonych na rachunku, 4) objęcie środków zgromadzonych na rachunku

³ M. Kulesza i P. Radziejewicz *Kwalifikacja prawna środków przekazywanych na rachunki otwartych funduszy emerytalnych* Glosa Nr 7/2001, str. 11.

⁴ [Dz.U.2009.205.1585](#)

⁵ M. Zieleniecki *Dopuszczalność obligatoryjnego umorzenia 51,5 % jednostek rozrachunkowych w OFE; Kryteria oceny, rozbieżności doktryny, warianty* [w:] R. Pacud (red.), *Prawne mechanizmy przekazywania środków OFE; Oceny konstytucyjno-prawne*, Kraków 2013, str. 37-38.

⁶ K. Roszewska *Tytuł prawny do składki w OFE* [w:] L. Florek, Ł. Pisarczyk (red.), *Współczesne problemy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych: XVIII Zjazd Katedr i Zakładów Prawa Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa, 26-28 maja 2011 r.*, Warszawa 2011, str. 372 i n.

małżeńską wspólnota majątkową i 5) prawo do rozrządzenia tymi środkami na wypadek śmierci, a w przypadku braku wskazania osób uposażonych, włączenie tych środków do masy spadkowej.⁷

Silnym argumentem przemawiającym na rzecz prywatnoprawnego charakteru środków w OFE jest ich konsekwentny rozdział przez ustawodawcę od środków należnych ZUS (publicznoprawnych). Prócz wspomnianego wcześniej prawa ubezpieczonego do wyboru OFE, o odmiennym charakterze tych składek świadczyły m.in. przepisy nakładające na ZUS odpowiedzialność z tytułu nieterminowego przekazania środków do OFE, jak również przepisy definiujące przychody FUS i ZUS. Tym samym przyjęć należy, że środki zgromadzone w OFE, będąc odmienną kategorią środków od tych należnych ZUS, stanowią odmienną od nich kategorię prawną i nie mogą być uznane za środki publiczne. Środki te są wyłącznie przekazywane za pośrednictwem ZUS, nie mogą być zaliczone do przychodów FUS nawet przez krótki okres pozostawania do dyspozycji ZUS, gdyż w myśl przepisów przychody FUS pochodzą ze składek niepodlegających przekazaniu na rzecz otwartych funduszy emerytalnych. Środki te tym bardziej nie mogą być uznane za publiczne, gdyż ZUS z tytułu pośrednictwa w ich przekazaniu do OFE pobiera wynagrodzenie⁸. Dlatego też dwie składki: przeznaczona na FUS i przeznaczona na OFE nie mogą być traktowane jako łączne zobowiązanie publicznoprawne ubezpieczonego, gdyż podział składki dokonywany dopiero po przekazaniu do ZUS ma wyłącznie charakter rozrachunkowy, a część odkładana w OFE w sensie prawnym jest wydzielona od samego początku.⁹

Na prywatnoprawny charakter środków zgromadzonych w OFE wskazywał również m.in. były prezes Trybunału Konstytucyjnego Jerzy Stępień, który podnosił, że w nowelizacji z 2004 r. ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy, środki zgromadzone w OFE zostały uznane za majątek wspólny małżonków, którego prywatny charakter nie podlega w jego ocenie żadnym wątpliwościom. Były Prezes TK decyzję o odebraniu środków zgromadzonych na rachunku w OFE nazwał wywłaszczeniem.¹⁰

Z tezą, że środki zgromadzone w OFE stanowią własność ubezpieczonych, a państwo nie może dowolnie nimi rozporządzać zgadzają się również sami Polacy. Potwierdza to m.in. badanie przeprowadzone w 2015 r. przez CBOS na zlecenie Izby Gospodarczej Towarzystw Emerytalnych. Wśród pytań zadanych respondentom pojawiła się kwestia własności środków zgromadzonych w OFE. 48,4 % badanych odpowiedziało, że są one prywatną własnością ubezpieczonych. Zdanie, że są to środki publiczne i państwo może nimi dowolnie rozporządzać podzieliło jedynie 14,1% badanych. 11,3% badanych przychyliło się do stanowiska, że co prawda środki zgromadzone w OFE nie są

⁷ M. Zieleniecki, op. cit., s. 37

⁸ K. Roszewska, op. cit.

⁹ Tamże

¹⁰ <http://nf.pl/kariera/srodki-w-ofe-sa-prywatne-nie-publiczne-rzad-popelnil-blad,,44366,204> (dostęp na 1.02.2017 r.)

własnością prywatną, ale państwo nie może nimi swobodnie dysponować. 25,3 % respondentów nie miało zdania w tej kwestii. Opinia o prywatnym charakterze środków zgromadzonych w OFE była częściej spotykana wśród osób o wyższym statusie społecznym i materialnym i podzielana bardziej przez osoby aktywne zawodowo, niż bierne.¹¹

Wątek prywatnoprawnego charakteru środków gromadzonych w ramach II filaru był także podnoszony w kampaniach informacyjnych i społecznych prowadzonych przez rząd od roku 1999. Zwracano na to uwagę w wielu powstających po 1999 r. opracowaniach, m.in.: „Problem braku przekazania należnej składki dotyczy każdego otwartego funduszu emerytalnego i każdego PTE, ale przede wszystkim dotyka członków funduszy, liczących na obiecaną korzyść kapitałową, szczególnie eksponowane w nowym systemie zabezpieczenia emerytalnego”¹².

Powyższe pozwala na uznanie, że obywatele mieli prawo oczekiwać od Państwa, że środki wpłacane przez nich do systemu OFE pozostaną ich prywatną własnością (nawet jeśli będą mogli nimi dysponować, do emerytury, w ograniczony sposób – co nie jest niczym nadzwyczajnym na rynku finansowym) i nie zostaną przejęte (znacjonalizowane) przez Państwo. Aktualne działania, zarówno poprzedniego jak i obecnego rządu, stanowią zanegowanie oczekiwań Polaków ukształtowanych przez wiele lat, począwszy od 1999 r. Potwierdzają to także badania ankietowe, np. w badaniu CBOS z listopada 2013 r. 60 % osób oszczędzających w OFE oceniła projektowane wówczas zmiany negatywnie¹³.

Warto też zwrócić uwagę, że według ekonomistów i ekspertów wielu organizacji pozarządowych przesądzenie o prywatnym charakterze środków zgromadzonych na rachunkach w OFE jest krokiem koniecznym dla przywrócenia podstawowego zaufania do systemu emerytalnego i szerzej; państwa. Przykładowo, Aleksander Łaszek, główny ekonomista FOR, twierdzi, że na ostatecznym rozwiązaniu wątpliwości co do prywatnoprawnego charakteru środków zgromadzonych w OFE zyska giełda oraz będzie to korzystny kierunek jeśli chodzi o przyszłe emerytury.¹⁴

Niemniej jednak, w ocenie projektodawców, zmiany proponowane przez rząd, a sprowadzające się w zasadzie do nacjonalizacji 25 % środków obywateli zgromadzonych w OFE i przekazania zaledwie 75 % środków do funduszy inwestycyjnych w ramach kont IKE i IKZE (jednak dysponowanie tymi środkami, m.in. ze względu na obciążenia fiskalne, będzie dla obywateli bardzo utrudnione) nie

¹¹ IGTE: *Środki w OFE prywatne, nie publiczne* [w] *Gazeta Ubezpieczeniowa* http://www.gu.com.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=56897:igte-rodki-w-ofe-prywatne-a-nie-pastwowe&catid=94:fundusze-emerytalne&Itemid=96 (dostęp na 2.02.2017 r.)

¹² J. Czapiński, T. Panek (red.), *Diagnoza społeczna 2000. Warunki i jakość życia Polaków oraz ich doświadczenia z reformami systemowymi po 10 latach transformacji*, http://www.diagnoza.com/files/diagnoza_2000_v.pdf (dostęp na 26.02.2017 r.)

¹³ http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_167_13.PDF (dostęp na 22.02.2017 r.), str. 2.

¹⁴ Likwidacja OFE przesądzona. Morawiecki wygrał z Rafalską: tylko 25 proc. środków trafi do ZUS [w] *money.pl* (<http://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/artukul/likwidacja-ofe-emerytury-reforma-morawiecki,101,0,2219365.html>, dostęp na 2.02.2017 r.)

rozwiązuje omawianego problemu i nie przywróci zaufania obywateli do instytucji państwowych w kontekście OFE. Projektodawcy nie widzą żadnego powodu, dla którego obywatele mieli być pozbawieni ¼ oszczędności (środki trafią na subkonta w ZUS, niemniej jednak „upublicznienie” tych środków powoduje, że obywatele nie mogą mieć żadnej gwarancji, że środki te na subkontach pozostaną), a pozostała część miałaby zostać uwięziona w funduszach inwestycyjnych – bez realnej możliwości wycofania środków, czy też innego nimi zadysponowania (wobec nieopłacalności takich działań wskutek obciążeń fiskalnych).

Projektodawcy stoją na stanowisku, że środki zgromadzone w OFE są prywatnym majątkiem obywateli, na które co prawda nałożono pewne ograniczenia prawne, lecz nie zmienia to ich prywatnego charakteru. Priorytetem władz państwowych powinno być zatem takie ukształtowanie stanu prawnego, aby obywatele mogli swobodnie z tych środków korzystać i dysponować nimi na swoje cele zgodnie z własną wolą. Decyzja obywateli o tym, czy nadal pozostawiać te środki w systemie emerytalnym, powinna być pozostawiona obywatelom, którzy sami są władni ocenić, czy ufają państwowemu systemowi zabezpieczenia emerytalnego oraz prywatnym przedsiębiorcom zarządzającym funduszami. Tego rodzaju decyzje, dotyczące przyszłości majątku obywateli, nie powinny być podejmowane ponad ich głowami – za obywateli przez rządzących.

Tego rodzaju filozofia jest podstawą niniejszego projektu.

Projektodawcy są jednak świadomi, że środki obecnie zgromadzone w OFE są przedmiotem inwestycji w instrumenty finansowe, a głównie w akcje – i są tym samym ulokowane na giełdzie. Według danych KNF z lutego 2019 r. aktywa wszystkich OFE wynosiły łącznie ponad 162 mld zł¹⁵. Umorzenie całości jednostek rozrachunkowych na kontach OFE i wypłata całości środków członkom OFE wymagałaby w praktyce zwiększenia podaży na rynku kapitałowym o całość pozostających w dyspozycji OFE instrumentów finansowych. Niewątpliwie skutkowałoby to gwałtownym obniżeniem wartości aktywów, ze szkodą dla członków OFE, a także nieprzewidywalnymi skutkami dla rynku. Tymczasem ustawodawca, projektując rozwiązania prawne w interesie obywateli, nie może abstrahować od dalekosiężnych skutków podejmowanych działań i nie powinien ignorować też interesu publicznego. Biorąc te okoliczności pod uwagę, projektodawcy proponują w przedłożonym projekcie szereg zabezpieczeń i zachęt, które będą niwelowały opisane powyżej ryzyka, a jednocześnie będą zapewniały płynność uprawnień wynikających ze zgromadzonych środków.

Nie umknęło też uwadze projektodawców, że Trybunał Konstytucyjny, w powołanym już wyroku w sprawie K 1/14, opowiedział się za uznaniem środków zgromadzonych w OFE za środki publiczne. Projektodawcy, nie zgadzając się z taką kwalifikacją środków w OFE, wskazują jednak, że ocena wyrażona w uzasadnieniu wyroku w sprawie K 1/14 nie stanowi przeszkody dla wprowadzenia przewidzianych w projekcie rozwiązań.

¹⁵ https://www.knf.gov.pl/?articleId=65089&p_id=18 (dostęp na 5 kwietnia 2019 r.).

Po pierwsze, wskazana ocena została wyrażona w uzasadnieniu wyroku TK stwierdzającego zgodność aktu normatywnego z Konstytucją. Tezy uzasadnienia wyroku TK nie mają mocy wiążącej, w tym przede wszystkim nie mają mocy wiążącej dla ustawodawcy. Dotyczy to przede wszystkim tych wyroków TK, które nie obalają domniemania konstytucyjności przepisów prawa, a także nie mają charakteru wyroków interpretacyjnych czy zakresowych (choć moc wiążąca tych wyroków jest w ogóle kwestionowana). Nie ma zatem przeszkód, aby ustawodawca kierował się inną oceną co do charakteru środków zgromadzonych w OFE niż TK, ponieważ Trybunał nie wyraził tej oceny w związku ze stwierdzeniem niekonstytucyjności przepisów ustawy, a ponadto została ona wyrażona wyłącznie w uzasadnieniu wyroku.

Po drugie, przyjmując, że ocena wyrażona przez TK dotyczyła konstytucyjnej ochrony praw nabytych przez członków OFE i ich uzasadnionych oczekiwań wobec organów władzy publicznej w związku z tą ochroną, które zdaniem podmiotów inicjujących kontrolę konstytucyjną zostały naruszone przez kontrolowany akt normatywny, jest oczywiste, że ustawodawca – już po wydaniu wyroku TK stwierdzającego zgodność kwestionowanych z przepisów ustawy z Konstytucją – jest władny wprowadzić rozwiązania korzystniejsze dla obywateli niż wynikające z takiego niezakwestionowanego przez TK aktu normatywnego. Nie ma bowiem generalnie konstytucyjnego zakazu przyznawania obywatelom przez ustawodawcę większych uprawnień, niż wynikające z Konstytucji (choć, jak podkreślają projektodawcy, prywatny charakter środków z OFE nie powinien budzić wątpliwości).

Projektodawcy są także świadomi, że obecnie główną odpowiedzialność za kształt systemu emerytalnego ponosi rząd i większość parlamentarna. Nie jest zatem celem projektodawców proponowanie całościowej reformy systemu emerytalnego – kwestie te powinny być przedmiotem przedłożenia rządowego, poddanego szerokim konsultacjom społecznym i eksperckim. Niniejszy projekt zmierza jedynie do zabezpieczenia praw nabytych obywateli wynikających z oszczędności zgromadzonych na kontach w OFE. Kierując się tą dyrektywą, projektodawcy w ramach proponowanej regulacji przewidują:

1) przekształcenie OFE w dobrowolne fundusze emerytalne z ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (dalej jako „ustawa o funduszach emerytalnych”);

2) likwidację instytucji OFE;

3) wprowadzenie nowego rodzaju konta emerytalnego w ramach dobrowolnych funduszy emerytalnych (preferencyjnego indywidualnego konta emerytalnego (PIKE)), umożliwiającego zbycie aktywów przez oszczędzającego bez zagrożenia dla stabilności rynku;

4) dostosowanie i zmiany w szeregu ustaw w związku ze zmianami z pkt 1-3.

Proponowane rozwiązania nie mają zatem rewolucyjnego charakteru, a w konsekwencji nie będą stanowiły zmiany gwałtownej i kreującej zamieszanie w systemie emerytalnym. Niniejszy projekt wprowadza instytucje umożliwiające – w zależności od wyboru oszczędzającego – dalsze oszczędzanie w systemie lub stopniowe wycofanie środków. Nie przewiduje się natomiast wchodzenia do systemu na zasadach opisanych w projekcie nowych osób i dopływu nowych środków (poza wyjątkami wynikającymi np. ze spadkobrania). Nie oznacza to jednak, że dobrowolne fundusze emerytalne powstałe z OFE nie będą miały możliwości zwiększania bazy swoich klientów i ekspansji rynkowej – takie działania będą możliwe nadal, jednak w oparciu o dotychczasowe przepisy dotyczące kont IKE i IKZE, z wyłączeniem jednak konta PIKE, jako rozwiązania preferencyjnego.

Zakres proponowanych zmian

Projekt obejmuje uchylenie ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych oraz zmiany w:

- ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych
 - ustawie z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych ("ustawa o funduszach emerytalnych")
 - ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego
 - ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych
 - ustawie z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji
- oraz innych ustawach.

Zmiany w pozostałych, niewymienionych wyżej ustawach mają głównie charakter porządkowy, mający na celu uchylenie przepisów zawierających odniesienia do otwartych funduszy emerytalnych.

Zmiany w ustawie o funduszach emerytalnych

Art. 1 projektowanej ustawy zawiera przepisy zmieniające ustawę o funduszach emerytalnych. Zmiany zgodnie z założeniami całego projektu ustawy obejmują uchylenie przepisów *stricto* dotyczących otwartych funduszy emerytalnych oraz pozostawienie pozostałych wspólnych przepisów regulujących funkcjonowanie dobrowolnych oraz pracowniczych funduszy emerytalnych, a także powszechnych towarzystw emerytalnych. Zmiany te uwzględniają także propozycje w zakresie wprowadzenia preferencyjnych indywidualnych kont emerytalnych.

Pierwszą istotną zmianą jest uchylenie ust. 2 w art. 29 ustawy o funduszach emerytalnych skutkujące umożliwieniem towarzystwom emerytalnym zarządzanie kilkoma funduszami inwestycyjnymi. Dotychczasowe przepisy zakładały, że powszechne towarzystwo emerytalne może zarządzać wyłącznie jednym OFE oraz jednym funduszem dobrowolnym. Natomiast zakładane w projekcie przekształcenie OFE w fundusze dobrowolne wymusza na projektodawcach uchylenie tego zakazu, gdyż na polskim rynku funkcjonują już towarzystwa, które zarządzają dwoma funduszami obu typów.

Uchyleniu podlegają także specyficzne przepisy dotyczące likwidacji i przejmowania kontroli nad OFE, a także o uzyskaniu członkostwa w OFE. Wobec likwidacji OFE przepisy te stają się bezprzedmiotowe.

Projekt ustawy w dalszej kolejności uchyla przepisy (art.100a-100d) o relacjach OFE oraz zakładu ubezpieczeń społecznych, w tym dotyczące wypłaty zgromadzonych w OFE środków (art. 110-111d). Bezprzedmiotowe stają się także art. 126-129a oraz art. 131-132 obejmujące m.in. zasady dziedziczenia składek, podział środków w razie śmierci małżonka oraz samego uczestnika funduszu otwartego.

Kolejną zmianą dostosowawczą jest uchylenie przepisów regulujących zasady pobierania opłat przez fundusze otwarte. Do dobrowolnych funduszy emerytalnych powstałych z przekształcenia OFE zastosowanie będą miały przepisy mówiące, że fundusz może pokrywać koszty zarządzania funduszem przez towarzystwo bezpośrednio ze swoich aktywów na zasadach ustalonych w statucie, a także pobierać opłaty wyłącznie w formie potrącenia określonej procentowo kwoty z wpłacanych składek, w wysokości określonej w statucie. Tym samym nie będą obowiązywały ograniczenia wskazane w art. 134 ust. 1, art. 135 i art. 136 ust. 2a. Przekształcone fundusze będą mogły swobodnie kształtować wysokość opłat, jednocześnie z uwagi na możliwość łatwiejszego przenoszenia oszczędności pomiędzy różnymi podmiotami w tzw. III filarze, wysokość ich będzie ograniczona poprzez działanie mechanizmów rynkowych. Innymi słowy, członek funduszu będzie mógł łatwo przenieść swoje oszczędności do innego funduszu, jeśli uzna, że opłaty w nim są niższe niż w funduszu, którego dotychczas był członkiem.

Kolejną doniosłą zmianą jest przewidziane w projekcie uelastycznienie polityki inwestycyjnej funduszy dobrowolnych powstałych z OFE. Fundusze te z dniem wejścia ustawy zyskają możliwości bardziej elastycznego kształtowania zasad inwestowania, w tym uzyskają możliwość nabywania papierów dłużnych emitowanych bądź gwarantowanych przez Skarb Państwa. Towarzystwa emerytalne mając możliwość swobodnego kształtowania polityki inwestycyjnej poprzez zmiany w statutach, będą miały możliwość dostosowania profilu ryzyka funduszy do rzeczywistych oczekiwań oszczędzających.

Przed przekazaniem aktywów z OFE do ZUS w lutym 2014 roku, inwestycje OFE koncentrowały się na polskich skarbowych papierach wartościowych oraz akcjach spółek notowanych

na GPW. Ich udział w portfelach funduszy wynosił około 40%. Po przekazaniu aktywów do ZUS udział papierów Skarbu Państwa w portfelach OFE spadł do zera. Na koniec grudnia 2018 r. udział krajowych instrumentów udziałowych w portfelu OFE wyniósł 79%, natomiast część dłużna stanowiła 9%, zaś inwestycje w zagraniczne papiery wartościowe 6%. Tak ukształtowana polityka inwestycyjna zakazująca inwestowania w papiery Skarbu Państwa powodowała, że OFE są *de facto* bardzo agresywnymi funduszami akcyjnymi. Związane z tym faktem duże wahania wartości cen akcji stanowiły niebezpieczeństwo dla środków przyszłych emerytów. Dzięki proponowanym zmianom fundusze będą miały możliwość większego zdywersyfikowania portfeli, a tym samym ograniczenia ryzyka inwestycyjnego, co znajdzie odzwierciedlenie w mniejszych zmienności osiąganych przez nie stóp zwrotu. Będzie to oczywiście wymierna korzyść dla osób, które zdecydują się pozostać w tych funduszach po przekształceniu.

W związku z przekształceniem OFE w fundusze dobrowolne konieczne jest także uchylenie przepisów dotyczących Funduszu Gwarancyjnego, o którym mówiły art.48 ust. 3-4a oraz 184-188b. Przepisy o pokrywaniu szkód przez Fundusz Gwarancyjny nie dotyczyły dobrowolnych funduszy, zatem z powodu przekształcenia odpadnie przesłanka ich dalszego obowiązywania. W zakresie środków zgromadzonych w Funduszu Gwarancyjnym przepisy przejściowe przewidują proporcjonalny zwrot wpłat funduszom po ich przekształceniu.

Preferencyjne Indywidualne Konta Emerytalne

Zgodnie z dotychczasowymi przepisami dobrowolne fundusze emerytalne mogły gromadzić środki oszczędzających w oparciu o konta IKE lub IKZE. Rozwiązania te zawierały jednak szereg ograniczeń, które projektodawcy chcą uniknąć. W szczególności, wycofanie środków z kont IKE i IKZE łączy się z obciążeniami fiskalnymi, które stanowią barierę dla odzyskania wpłaconych pieniędzy. Według projektodawców nie ma żadnego powodu aby obywatele, którzy w zaufaniu do państwa oszczędzali pieniądze w OFE, a następnie ich zaufanie zostało nadwyrężone działaniami tegoż państwa, byli obciążani podatkowo w przypadku chęci wycofania środków. Takie rozwiązania są w ocenie projektodawców dopuszczalne w ograniczonym zakresie i tylko o tyle, o ile zmierzają do zabezpieczenia rynku przed nadmierną podażą aktywów.

W związku z tym zastosowanie obecnych rozwiązań IKE i IKZE do przekształconych w dobrowolne fundusze emerytalne OFE byłoby dalece niewystarczające. Projektodawcy proponują zatem wprowadzenie dodatkowej instytucji, dedykowanej dla środków gromadzonych wcześniej w OFE – PIKE.

Rozwiązanie oparte to jest w znacznej mierze na zasadach analogicznych jak w przypadku IKE z tym, że wprowadzone zostały dodatkowe elementy pozwalające na bezkosztowe odzyskanie środków przez oszczędzającego, bez zagrożenia dla stabilności rynku. Zmiany w tym zakresie dotyczą przede

wszystkim ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1776), zwanej dalej „ustawą o kontach emerytalnych”.

W ustawie o kontach emerytalnych dodaje się nową instytucję – preferencyjnych indywidualnych kont emerytalnych (PIKE). Podmiotami uprawnionymi do prowadzenia PIKE będą wyłącznie dobrowolne fundusze emerytalne (art. 2 pkt 1b), a same PIKE będą powstawały wyłącznie w odniesieniu do środków zgromadzonych poprzednio w OFE (art. 33c ust. 1). W ramach PIKE zakazane będzie gromadzenie przez fundusze dodatkowych środków, z wyjątkiem środków pochodzących z wypłaty transferowej z innego PIKE oraz środków z premii gwarantowanej (o której mowa w dalszej kolejności) (art. 33c ust. 2).

Projekt przewiduje, że stosunek prawny oszczędzającego (członka dotychczasowego OFE) zostanie nawiązany z dobrowolnym funduszem (czyli przekształconym OFE) z mocy samego prawa (art. 26 ust. 2 ustawy zmieniającej), jego warunki natomiast ulegną doprecyzowaniu w umowie (art. 26 ust. 7-9). Już jednak na tym etapie oszczędzający będzie miał prawo odrzucić warunki umowy z funduszem, co oznacza zwrot środków na zasadach opisanych w ustawie, chyba że zaistnieją warunki dla złożenia dyspozycji zwrotu kwalifikowanego, wypłaty lub wypłaty transferowej (art. 26 ust. 8 i 10). Wyjątkowo, nawiązanie stosunku prawnego pomiędzy funduszem a oszczędzającym będzie następowało w oparciu o umowę w przypadku wypłaty transferowej i przeniesienia środków na inne PIKE.

Projektodawcy zakładają, że przystąpienie do umów z funduszami będzie miało charakter adhezyjny (a w przypadku przekształcenia OFE w dobrowolne fundusze, charakter zdarzenia prawnego zaistniałego *ex lege*). Ma to zapobiec chaosowi w stosunkach prawnych pomiędzy dawnymi OFE a oszczędzającymi. W takiej sytuacji państwo musi wziąć na siebie odpowiedzialność za jak najlepsze zabezpieczenie interesów umownych oszczędzających. Wprowadzona zostaje zatem administracyjna weryfikacja zgodności wzorców umownych PIKE z prawem i interesami oszczędzających, a także bezpieczeństwem i stabilnością gromadzonych środków. Organem właściwym w tych sprawach będzie Komisja Nadzoru Finansowego (KNF). Zatwierdzanie wzorca umownego będzie odbywało się w postępowaniu administracyjnym, wszczynanym na wniosek funduszu. Oprócz wnioskodawcy, uczestnikami postępowania na prawach strony będą mogły być również organizacje społeczne, których statutowe cele obejmują ochronę interesów oszczędzających w PIKE, jak również te organizacje, które zrzeszają ponadto wyłącznie oszczędzających PIKE w danym funduszu (art. 33f zmienianej ustawy o kontach emerytalnych). Analogiczna procedura znajdzie zastosowanie w przypadku zatwierdzania pierwszego wzorca umowy (art. 26 ust. 4 ustawy zmieniającej).

Przepisy dotyczące PIKE będą przewidywały analogiczne operacje jak w przypadku zwykłego IKE, tj. zwrot, wypłatę oraz wypłatę transferową. Dodatkowo proponuje się wprowadzenie dyspozycji

zwrotu kwalifikowanego (art. 39d zmienianej ustawy o kontaktach emerytalnych), cesji (art. 2 ust. 1c i 1e oraz art. 39e zmienianej ustawy o kontaktach emerytalnych) oraz instytucji sukcesji PIKE (art. 2 ust. 1d oraz art. 39f zmienianej ustawy o kontaktach emerytalnych).

Dwa pierwsze rozwiązania zmierzają do zwiększenia wachlarza możliwości bezkosztowego wycofania się z funduszu, a instytucja sukcesji PIKE reguluje prawa i obowiązki osoby wstępującej na miejsce zmarłego oszczędzającego.

W przypadku PIKE, podobnie jak w IKE, zwrot środków przed osiągnięciem wymaganego wieku będzie łączył się z koniecznością potrącenia podatku dochodowego (zwrot nie będzie objęty zwolnieniem podatkowym). Projektodawcy proponują jednak wprowadzenie dodatkowej dyspozycji, która również będzie łączyła się z umorzeniem jednostek rozrachunkowych, jednak będzie miała ograniczony wpływ na podaż instrumentów na rynku. Dyspozycja zwrotu kwalifikowanego będzie, podobnie jak wypłata, objęta zwolnieniem podatkowym (art. 21 ust. 1 pkt 58c zmienianej ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, dalej jako „updof”). Suma dokonywanych w danym kwartale zwrotów kwalifikowanych nie będzie jednak mogła przekroczyć wartości 2,5 % aktywów funduszy (a więc nie więcej niż 10 % w skali całego roku). Jeśli złożone dyspozycje będą przekraczały tę wartość, będą one realizowane proporcjonalnie do poziomu stosunku pomiędzy iloczynem maksymalnego współczynnika maksymalnego zwrotu kwalifikowanego (2,5 % w kwartale) oraz sumą aktywów. Tym samym, mimo zapewnienia prawa do bezkosztowego wycofania środków w każdym czasie, nie będzie zagrożenia dla stabilności rynku. W ocenie projektodawców proponowany współczynnik 2,5 % / kwartał jest w tym zakresie optymalny (przy obecnej sumie aktywów, wynosiłby maksymalnie niecałe 4 mld zł na kwartał).

Dyspozycja cesji będzie alternatywnym sposobem na wycofanie się przez oszczędzającego z funduszu. Projektodawcy przewidują, że oszczędzający będzie mógł w każdej chwili dokonać cesji praw do środków zgromadzonych na PIKE na osobę trzecią. Dyspozycja cesji nie będzie prowadziła do zmiany umowy na prowadzenie PIKE ani nie będzie zmieniała strony tej umowy. Cesjonariusz PIKE (nabywca) będzie natomiast wykonywał prawa i obowiązki oszczędzającego PIKE na zasadzie powierniczej (w szczególności, będzie uprawniony do uruchomienia wskazanych w ustawie dyspozycji). Prawa z cesji PIKE będą mogły być przedmiotem dalszego obrotu. Ustawa przewiduje (art. 21 ust. 1 pkt 58c updof), że dochód oszczędzającego z cesji PIKE będzie objęty zwolnieniem z podatku dochodowego od osób fizycznych do wysokości wartości środków zgromadzonych na PIKE. Dochody z dalszych cesji będą opodatkowane na zasadach ogólnych, co oznacza – wobec element kosztów uzyskania przychodów – atrakcyjność operacji na cesjach PIKE. Proponowane rozwiązania mają na celu uczynienie praw z PIKE atrakcyjnym elementem obrotu, co ułatwi zainteresowanym wycofanie środków bez ryzyka dla stabilności rynku. Cesje PIKE będą bowiem neutralne dla aktywów zgromadzonych w funduszach, zmianie będzie ulegał jedynie uprawniony do nich podmiot. Dodatkowo, proponowane rozwiązania umożliwią wykorzystanie cesji PIKE w różnych gospodarczych celach, np.

w celu zabezpieczenia wiarygodności lub dotacji udzielanych przedsiębiorcom (art. 39g zmienianej ustawy o kontaktach emerytalnych).

Uregulowanie sukcesji PIKE zmierza do wyraźnego określenia praw osoby nabywającej uprawnienia z PIKE po zmarłym oszczędzającym oraz procedury wstępowania w jego miejsce.

Dodatkowo projektodawcy przewidzieli (art. 39a ust. 3-6 i art. 39b ust. 5-6 zmienianej ustawy o kontaktach emerytalnych), w celu zachęcenia oszczędzających do pozostania w systemie i realnego oszczędzania na emeryturę, wypłatę przez budżet państwa (z Funduszy Ubezpieczeń Społecznych) dodatkowego świadczenia oszczędzającym – premii gwarantowanej. Premia gwarantowana będzie wypłacana tylko w przypadku wskazanych w ustawie zdarzeń, takich jak wypłata lub wypłata transferowa po śmierci oszczędzającego, a także wypłata transferowa na poczet innych, przewidzianych w ustawie, instrumentów oszczędzania emerytalnego.

Pozostałe zmiany w ustawie o kontaktach emerytalnych mają charakter dostosowań związanych z wprowadzeniem instytucji PIKE.

Przekształcenie w OFE w fundusze dobrowolne oraz stworzenie nowej instytucji prawnej jaką są PIKE, a tym samym likwidacja II filaru emerytalnego wymaga dokonania szeregu koniecznych zmian w zakresie przepisów regulujących kwestie wypłacania emerytur kapitałowych. Po pierwsze, co przewiduje projekt, konieczne jest uchylenie ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych. Ustawa ta określa rodzaje świadczeń pieniężnych wypłacanych ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych oraz środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1442, z późn. zm.), zasady nabywania prawa, tryb przyznawania oraz zasady ustalania wysokości i wypłaty emerytur kapitałowych. W dalszej kolejności ustawa zakłada uchylenie przepisów odnoszących się do emerytur kapitałowych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz w z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Przepisy te dotyczą także m.in. zasad przyznawania emerytur kapitałowych, ewidencjonowania oraz przekazywania składek z ZUS do OFE oraz z OFE do ZUS.

W ramach przepisów przejściowych projektodawcy przewidują jednak dalsze stosowanie tych ustaw w zakresie w jakim wymaga tego ochrona praw nabytych.

Zmiany dostosowawcze obejmują również szereg pozostałych ustaw, jednakże zmiany te mają charakter głównie zmian redakcyjnych przepisów, oznaczających w większości przypadków uchylenie odniesień do norm regulujących funkcjonowanie otwartych funduszy emerytalnych.

Skutki społeczno-gospodarcze projektu ustawy

Niniejszy projekt likwidacji II filara systemu emerytalnego, którego głównym celem jest zagwarantowanie prywatnoprawnego charakteru zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych oszczędności przyszłych emerytów, co już było podkreślone wcześniej, nie ma na celu całościowego zreformowania polskiego systemu emerytalnego. Przedstawiony projekt ma na celu zabezpieczenie interesu wszystkich obywateli, którzy zdecydowali się pozostać w II filarze, przy czym założeniem ustawy jest dokonanie tego w możliwie neutralny sposób dla budżetu oraz gospodarki.

Przed wszystkim należy zauważyć, że ze względu na niską składkę od OFE, obserwowaną w środkach masowego przekazu krytykę II filara, a także takie czynniki jak brak możliwości reklamowania się oraz tzw. "suwak" (stopniowy transfer aktywów z OFE do

ZUS 10 lat przed osiągnięciem wieku emerytalnego), aktywa w zarządzaniu OFE podlegają procesowi systematycznego kurczenia się. Przekłada się to na coraz bardziej negatywne perspektywy sektora powszechnych towarzystw emerytalnych (niższe przychody, ucieczka doświadczonych zarządzających aktywami), co może potencjalnie negatywnie oddziaływać się na ich funkcjonowanie oraz powodować osiąganie niższych stóp zwrotu z zarządzanych aktywów. Dodatkowo plany przeniesienia części aktywów OFE do Funduszu Rezerwy Demograficznej (FRD) wywołuje obawy wśród inwestorów giełdowych o stabilność polskiej giełdy.

W opinii projektodawców plan przeniesienia 25% aktywów do FRD może rodzić w średnim i długim terminie ryzyko istotnej podaży akcji w celu wygenerowania dodatkowych środków na pokrycie deficytu w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Projekt ustawy oddala to ryzyko. Pozostawienie oszczędności w dobrowolnych funduszach emerytalnych powstałych z OFE oddala ryzyko upłynnienia akcji przez FRD. Powinno zostać to pozytywnie odebrane przez inwestorów, zarówno krajowych, jak i zagranicznych, a co więcej przynajmniej nie zniechęcić ich do inwestowania w polską gospodarkę za pośrednictwem rynków finansowych.

Przewidziana w projekcie ustawy możliwość złożenia dyspozycji zwrotu kwalifikowanego, która będzie wiązała się z koniecznością zbycia aktywów przez fundusze prowadzące PIKE jest ograniczona do wartości 2,5 % ich aktywów w kwartale. Zatem w skali całego roku fundusze te nie będą mogły zbyć więcej niż 10% swoich aktywów z tego tytułu. Proponowany współczynnik 2,5 % na kwartał jest w tym zakresie optymalny. Uwzględniając obecną sumę aktywów, ich spadek z tytułu

zwrotu kwalifikowanego wynosiłby maksymalnie ok. 4 mld zł na kwartał, przy czym wartość ta systematycznie ulegałaby zmniejszeniu. Zestawiając to z rocznymi obrotami na Giełdzie Papierów Wartościowych, które chociażby w ostatnich 5 latach wynosiły zawsze ponad 200 mld zł, podaż akcji z dobrowolnych funduszy nie powinna przekroczyć 10% ich sumy. Oczywiście może do tego dojść jedynie w najbardziej skrajnym scenariuszu, gdyby w każdym kwartale złożono maksymalną wartość dyspozycji zwrotu.

Do wyżej wspomnianych argumentów dodać należy, że projekt ustawy zawiera mechanizmy, które będą także zachęcać do pozostania w PIKE. Należą do nich zachęty podatkowe oraz poszerzenie spektrum kategorii lokat, w które będą mogły inwestować przekształcone fundusze. Reforma z 2014 roku pozbawiła otwarte fundusze emerytalne możliwości czerpania korzyści z dywersyfikacji swoich portfeli w oparciu o różne kategorie aktywów, np. akcje i obligacje. Faktycznie stały się one agresywnymi funduszami akcyjnymi, narażonymi w o wiele większym stopniu na wahania cen papierów notowanych na rynkach regulowanych, niż inne fundusze inwestycyjne funkcjonujące na polskim rynku. Cofnięcie zakazu inwestowania w instrumenty emitowane lub gwarantowane przez Skarb Państwa pozwoli na szerszą dywersyfikację portfeli, co z przełoży się na stabilizację stóp zwrotu i bezpieczeństwo zgromadzonych w funduszach oszczędności m.in. poprzez spadek ryzyka znacznego spadku ich wartości. Powinno to pozytywnie oddziaływać na decyzję uczestników o pozostawieniu swoich oszczędności w PIKE.

Zaproponowane w ustawie rozwiązania powinny także doprowadzić do większej konkurencji pomiędzy powszechnymi towarzystwami emerytalnymi, które będą musiały dołożyć wszelkich starań, żeby zatrzymać swoich uczestników, a także zachęcić nowe osoby do korzystania z rozwiązań III filara emerytalnego. Osoby, które pozostały w II filarze zyskują łatwiejszą możliwość transferu swoich środków do innych funduszy. Umożliwienie decydowania o losie swoich oszczędności przyczyni się do zwiększenia świadomości finansowej obywateli, a także rozwoju rynku doradztwa inwestycyjnego w tym zakresie, gdyż wzrośnie popyt na usługi doświadczonych doradców finansowych.

Dotychczasowa konstrukcja II filara systemu emerytalnego powodowała konieczność finansowania dodatkowych potrzeb pożyczkowych budżetu państwa wynikających z finansowania z budżetu ubytku składki emerytalnej przekazywanej do OFE. Likwidacja OFE automatycznie pociągnie za sobą zniesienie obowiązku przekazywania 2,92% składek do filara kapitałowego, czyli ok. 3 mld zł rocznie.¹⁶ Pociągnie to także za sobą oszczędności w samym ZUS, które związane są z administracyjną obsługą transferu składek: przekazywania ich z ZUS do OFE i następnie w drugą stronę w ramach tzw. suwaka, określania wysokości emerytur kapitałowych oraz dokonywania związanych z tym czynności administracyjnych. Korzyści z tego tytułu powinny być wymierne. Zaproponowane zmiany pozytywnie powinny zatem wpłynąć na sektor finansów publicznych dzięki przekazaniu całości składki do FUS.

¹⁶ https://www.knf.gov.pl/opracowania/rynek_emerytalny/dane_o_rynku/rynek_ofe/Dane_roczne/dane_roczne.html

Dodatkowo będzie się to także wiązać z niższymi kosztami obsługi długu Skarbu Państwa, na czym zyska ogół obywateli. Jedynym obciążeniem FUS będą kwoty wypłacane w ramach premii gwarancyjnych za pozostanie w przekształconych funduszach, które rozkładać się będą w czasie, w okresie ponad 40 letnim, uwzględniając wiek najmłodszych uczestników OFE. Zaproponowany projekt ustawy ochroni prawa nabyte i interesy obywateli, w możliwie najbardziej neutralny dla gospodarki i finansów publicznych sposób, przy jednocześnie pozytywnym wpływie na rynek kapitałowy.

Zgodność z prawem UE

Materia regulowana ustawą nie jest regulowana przez prawo unijne.